

Přítomnost

ROČNÍK XIII

V PRAZE 18. LISTOPADU 1936

ZA KČ 2.—

Sborník k oslavám Máchovým

F. PEROUTKA

Otázka českým politikům

H. SCHÜTZ, G. HACKER, W. JAKSCH

Co chce Polsko

R. PROCHÁZKA

Slovenští studenti v Praze

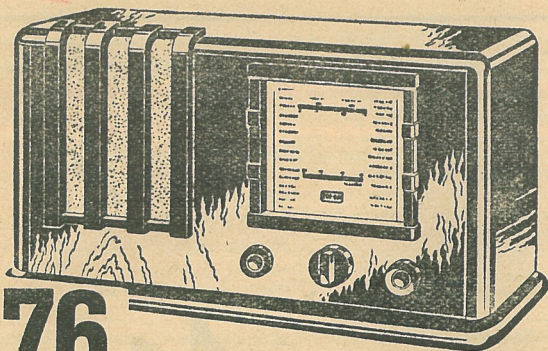
OTTO RÁDL

Volby na železnicích

Odpověď bratru Horkému

E. F. BURIAN

Mládež především — Něco o podstatě historických výroků — K reformě správy
cesta trnitá — Potřebujeme výkonné hospodářské kontroly — Služba nepříteli
Co nás spojuje — Právo a případ Kelsenův — Sdělení autorovo

76.- měsíčně při 12 splátkách,
hotově Kč 837.-

MIKROFONA

PANFON

Lidový radiopřijímač se všemi moderními doplňky, jimiž dosud byly vybaveny jen dražší a přepychové výrobky. Věrná neskreslená reprodukce je docílena novou koncovou pentodou AL 4.

Na venek obal a dopravu neplatíte. Obrázek ceníky mimo Prahu vyplat.

Největší obchodní domy

BROUK-BABKA

AKCIOVÁ SPOLEČNOST

ÚSTŘEDÍ: PRAHA VII., Belcrediho třída 68-476

Odborný lékař pro porodnictví a pro nemoci žen **MUDr. K. STEINBACH**
PRAHA II., Havlíčkovo náměstí 22. — Ord. 9-11, 2-4. — Telefon 270-13

Sanatorium dra Borůvky

PRAHA II., LEGEROVA UL. 61n.

Ústav pro choroby chirurgické, ženské a porody

Telefon 212-3-7, 379-0-6, 332-3-8

KLUB PŘÍTOMNOST

sekretariát a klubovní místnost v Praze XI., budova Všeobecného pensijního ústavu (vých. východ), tel. 355-33

Pravidelné debatní večery ve středu v 19.30 hod.

Referují: 18. XI. dr. Rudolf Procházka:

Nové proudy a nová skupení v současné mezinárodní politice.

25. XI. Maurice Schuhmann:

Anglo-francouzská spolupráce na poli zahraniční politiky.

27. XI. Prof. Boh. Mathesius:

„Sovětská společnost v zrcadle své literatury.“ Dokumentární místa recituje Eduard Kohout, člen činohry Národního divadla.

Klub „Přítomnost“ věnoval dne 18. XI. 1936 svůj obvyklý klubovní večer tématu o ústavním vývoji v jednotlivých evropských státech po válce, konkrétně však rozpravě o demokracii a diktatuře. Přednášející Dr. Bouček rozebíral po sobě hlavní státy a o každém se pokusil podat analýzu vnitřního systému, vysvětlit jeho přednosti, příp. příčiny, proč vznikl, proč zanikl, nebo proč se udržel. Opíral se při tom o bohaté studium pramenů. Vylíčil nejčistě světlé stránky francouzské demokracie, citoval podle pramene také její vady, které spočívají mimo jiné hlavně v korupci penězů a protekcionářství. Vytýkal jí také nedokonalé zpracované zákony, důsledkem čehož bývají smocňovací zákony. Tyto stinné stránky však nejsou jen privilegium demokracie. Rocco, bývalý stoupenec fašismu, pravil Dr. Bouček, vidí nedostatky fašismu jednak v tom, že italská poslanci se nepokládali za zástupce

státu, nýbrž jednotlivých jeho úseků, což mělo za následek nemožnost sloučení v národní a státní jednotu, jednak v existenci množství politických stran a to nejen zájmových, nýbrž i teritoriálních; a konečně také v latentní korupci. Analogické vlastnosti lze vytknouti Jugoslavií. Španělsko po stránce vnitřně-politického vývoje bylo svérázné svými regionálními stranami. Po stručném vylíčení politického vývoje citich států přechází řečník na charakteristiku československé demokracie. I tato ocitla se dnes v situaci těžké. A to v první řadě právě v důsledku korupce, kterou nutno všemi prostředky potírat. Krise demokracie však není krisí ideologie, nýbrž krisí vůdců a proto má Dr. Bouček hlubokou víru, že její českoslovenští reprezentanti Masaryk a Beneš díky jejich mimořádným a jedinečným vlastnostem, ji zachráně čistotou a povedou ji uprostřed diktatur k zaslouženému vítězství.

OBSAH 45. ČÍSLA PŘÍTOMNOSTI: ZDENĚK SMETÁČEK: Smysl a konec jedné kampaně. — ERNEST K. LINGLEY: Muž, který zvítězil po druhé... — E. VYŠKOVSKÝ: Jaká je krise našeho zemědělství? — Podzim na fakultách a zvláště lékařské. — Československo rumunským očima. — OTTO RÁDL: Kocourkovští učitelé. — Tak pravil Rosche...

Přítomnost

za redakci odpovídá **Ferd. Peroutka**

HITLERŮV „MEIN KAMPF“

vyšel ve věrném výřahu česky:

MŮJ BOJ

Hitler o sobě a svých cílech. Zpracoval Dr. Fr. Bauer
Brožované Kč 35.—, vázané Kč 50.—

Z obsahu: Židovský jed - Plavá rasa - Méněcenní Slované - Výboj na východ - Hříchy demokracie - Dábelská Francie - Kult těla - Bůh války Němci, spojte se! - Zánik malých národů a j.

U knihkupců

NAKLADATELSTVÍ „ORBIS“, PRAHA

JEST OZDOBOU DOMOVA.

NAŠE NOVÉ SESTAVOVACÍ KNIHOVNY JSOU KRÁSNÉ, ÚČELNÉ A LEVNÉ. ILLUSTR. KATALOG ZDARMA A FRANKO.

V PPAZE II., VODIČKOVA 32.
PALÁC - U NOVÁKŮ. TEL. 23312.

V BRATISLAVĚ, Laurinská 22, telefon 1128
V BRNĚ K. VÁGNER, Česká 16.

nezávislý týdeník

vychází ve středu v nakladatelství

FR. BOROVIČ V PRAZE II., NÁRODNÍ TRÍDA 18

Telefon číslo 390-51 až 54 • Účet poštovní spořitelny číslo 35.622. • Nevyžádané rukopisy se nevracejí • Předplatné na rok Kč 100.—, na půl roku Kč 50.—, na čtvrt roku Kč 25.—, jednotlivá čísla Kč 2.— • Užívání nov. známek povoleno řed. pošt. a tel. v Praze č. 13301-24-VI z 10. I. 1924 • Podací úřad Praha 25

TISKEM KNIHTISKÁRNÝ ORBIS, PRAHA XII., FOCHOVA TRÍDA Č. 62

Otázka českým politikům

Autoři tohoto článku jsou vůdčí politikové z mladšího pokolení tří německých aktivistických stran. Hans Schütz je poslancem strany křesťansko-sociální, Gustav Hacker předsedou Svazu zemědělců, a Wenzel Jaksch poslancem strany sociálně-demokratické. Od voleb pracují, podobně jako představitelé aktivistů ve vládě, v úzkém dorozumění a několikrát již společně vystoupili se souhlasnými veřejnými projevy. Redakce „Přítomnosti“ ráda poskytuje místo jejich otevřené výzvě a připojuje přání, aby tato výzva byla československou politickou veřejností přijata s upřímným porozuměním pro situaci německých demokratů, která dnes z příčin, které zajisté nemusíme široce vykládati, není nikterak snadná.

Jak dojdeme k národnostnímu dorozumění?

Řešení německo-českého problému se stále více stává naléhavou nutností československé vnitřní politiky. Náš prezident dr. Beneš ujal se v té věci iniciativy v řadě projevů. V rozpravě o rozpočtu učinil předseda vlády dr. Hodža vysoce významné prohlášení, že součinnost koaličních stran vstupuje do údobí, kdy se bude řešit menšinová otázka. Jako příznak značně zlepšeného ovzduší je třeba hodnotiti rozpočtovou řeč poslance Špačka z Národního sjednocení, který zaujal k ústavním německým přáním pozitivní stanovisko a výslovně žádal, aby ta přání byla konkretisována. Bylo dvojnásob potěšitelné slyšet toto rozumné prohlášení právě z úst zástupce české pravice.

Uvážíme-li tyto proklamace, rádi zjišťujeme cenný pokrok ve vzájemném sblížení názorů o tom, že je nutno konstruktivně řešit národnostní problém. Každý důkaz dobré vůle s české strany znamená posílení dobré vůle v táboře německém. Vzpomenuté projevy obou vedoucích státníků vzbudily v německém obyvatelstvu nové naděje. Co spojuje zejména mladší generaci německého aktivistického tábora, je společné přesvědčení, že je možné čestné dorozumění mezi Čechy a sudetskými Němci. Věříme, že je toto dorozumění naprosto nutné v zájmu republiky a jejího lidu, ale také v zájmu středoevropské obnovy. Jsme přesvědčeni, že situace je zralá k zahájení práce pro dorozumění mezi Němci a Čechy, a že každé oddalování tohoto historického úkolu je jen v zájmu odpůrců státu.

Ale dobrá vůle na obou stranách nestačí. Chceme-li v tomto životně důležitém dorozuměvacím problému vážně pokročit, musíme se napřed dohodnout o praktické cestě, která povede ke konkrétním výsledkům. Nepříjemné úlohy kritisovat dosavadní metody v národnostních věcech byli aktivističtí Němci už odjinud zbaveni. Ukazujeme na hlas českého politického listu („Venkov“ z 15. října), který napsal, zabývá se tímto tématem:

„Co se pozitivně dělalo, bylo, že se několika německým jedincům dala účast na osobní a materiální moci, a tím problém Němců v Československu považován byl za vyřízený. Jaké ale bylo překvapení, když po 17 letech se ukázalo, že sudetský německý lid šel jinou cestou.“

Bez jakéhokoli polemického úmyslu smíme k tomu zajisté podotknouti, že německá účast na vládě nikdy nesměřovala k docílení výhod pro osoby nebo skupiny. To byla spíš taktická zásada české politiky od roku 1926, vyjednávat s německými partnery jen o dílčích problémech. S německé strany se znovu a znovu ukazovalo na zásadní a státní význam národnostní otázky. Kdyby bylo toto stanovisko bývalo včas a s porozuměním zhodnoceno, bylo by pravděpodobně překvapení z 19. května 1935 menší. Nechceme se vynášet, že jsme měli pravdu; chceme jen v zájmu věci podle všech dosavadních zkušeností zdůrazniti, že poměr německého obyvatelstva k státu potřebuje dobře promyšlené obecné úpravy. Při vzájemné loyaltě bude a musí býti možno nalézt demokratické formy pro přátelské a sousedské soužití Čechů a sudetských Němců. Je přece v zájmu všech občanů státu vystríhat se malicherných sporů o každé místo ve veřejné službě, o každé zadávání stavby a namnoze dokonce o duši každého školáka. Jen tehdy, sjednotíme-li se poctivě ve sporných věcech, budeme moci obrátit své síly k ohromným hospodářským, sociálním a kulturním úkolům dvacátého století. Nesmíme si už dovolovat luxus, abychom o ústředním státním problému vedli monology, nebo mluvili kolem sebe do prázdna. Povolání lidé obou národů musí se konečně posadit k zelenému stolu s pevnou vůlí k dohodě.

Proto upřímně vítáme výklady generálního tajemníka republikánské strany, poslance inž. Žilky, který ve své řeči k republikánskému dorostu (otištěné ve „Venkově“ 4. října) prohlásil mimo jiné toto:

„Mám za to, že jsme přímo předurčeni, abychom se svými německými krajaný v zájmu našeho státu vytvořili vhodný modus vivendi.“

Zdá se nám mimořádně významné, že jeden z vedoucích politiků vládního tábora v této formě kladně zodpověděl otázku národně-politického modu vivendi. Tato ochota k demokratické dohodě o ústavních snahách německého obyvatelstva může se státi šťastným východiskem obratu v soužití Němců a Čechů. Proto klademe české státotvorné politice otázku, zdali je bez rozdílu stran ochotna přijmouti pokrokové stanovisko pana generálního tajemníka, poslance Žilky.

Podle našeho společného přesvědčení nebylo by v zájmu věci, kdyby dorozuměvací dílo, které musí býti zahájeno všemi státními silami českého lidu, bylo na německé straně ztěžováno stranicko-politickým licitováním národních požadavků. V pojmu modu vivendi je už vyjádřena nutnost demokratické dohody o celém komplexu sporných národnostních otázek. Že jde především o problémy veřejné služby, jazykové praxe, školské správy a státní investiční politiky, je známo. Základní německý požadavek, zajištění úměrného podílu na hospodářské, kulturní a sociální činnosti státu, by se dal snadno během bližších jednání konkretisovati s ohledem na zvláštní poměry v jednotlivých resortech.

Německé obyvatelstvo republiky potřebuje rovnosti ve státně-politických podmínkách při svém hospodářském a kulturním soutěžení s českými sousedy. To je jeho dobré právo a živelná potřeba. Pouze na základě nejen teoretické, nýbrž skutečné rovnoprávnosti může rozvinout své bohaté schopnosti v zájmu státního celku. Nechceme dávat české politice zvláštních rad, jakými prostředky a opatřeními má splnit jeden ze svých největších úkolů, totiž dobýt srdce německého spoluobčana pro společný stát. Rozhodnutí v dobrém nebo špatném smyslu záleží dnes více než kdy jindy na její iniciativě a na státnické schopnosti Čechů a Slováků. Všecky možnosti, jak docílit dobré a trvalé shody mezi dvěma státními národy, které spolu v dějinách tvrdě bojovaly, ale které se také bohatě obdařovaly, přejímajíce vzájemně své schopnosti, jsou na dosah ruky. Cesta k dorozumění vede přes prozkoumání německých ústavních požadavků a přes zasloužený ohled na ně, až se dosáhne demokraticky jednotnosti. Obracíme se na odpovědné představitele všech sil, udržujících stát, aby přenesli česko-německou otázku ze stadia diskuse na plodné pole praktického řešení!

Hans Schütz, Gustav Hacker, Wenzel Jaksch.

poznámky

Mládež především

(21. listopadu začíná týden mládeže.)

Zmínila jsem se o nich v „Přítomnosti“ už jednou, o mladých nezaměstnaných, které spojila z rozdílných politických stran jedna bída i jedna snaha čestně z ní vybědnout. Nechceme žebrať, nechceme si zoufat, chceme žít. Opravdu, nemohli zvolit přílehavějšího hesla, než je název známého románu Karla Nového. A, co lépe, nezůstalo jen při heslu. Ti hoši jsou rozumní, bez frází, a věcně se starají; v tom sdružení se nežvaní, ale dělá. Za vedení spisovatele Kratochvíla, který dává od počátku do věci s naprostou věrností to nejdražší pro literáta, čas; za vynikající součinnosti senátora Vojty Beneše, který zmobilisoval k organizační práci Zemskou komisi pro péči o mládež; pod protektorátem ministra sociální péče inž. Nečase zahajuje se týden mládeže v sobotu 21. listopadu večerem v Lucerně, kde budou mluvit, hrát, zpívat, tančit, přednášet ti mladí střídavě se studentskými a dělnickými recitačními sbory. Ten večer nebude nezajímavým ani pro divadelní kritiky, pro ty, kteří berou své řemeslo důkladně; spadá aspoň do sociologie umění poznat, jak „nouze naučila Dalibora housti“. Z dokladové, většinou fotografické výstavy „Chceme žít“ (v Clam-Gallasově paláci od 22. listopadu) odnesl by si zas podněty jak redaktor obrázkového časopisu, tak filmař. Ale jděte tam všichni. Jděte tam všichni, kdo máte rozum v hlavě a kdo jste vnitřně slušní lidé. Koupeným lístkem pomáháte k obědu nebo k troše tepla lidem, kteří nocují ve skalách, což není, bohužel, sentimentální trik, ale holá pravda. Jde o hmotnou pomoc, zajistě; ale běží i o věci jemnější, na které jsou ti mladí, ani byste nevěřili jak, citliví. Běží v neposlední řadě o to, ukázat jim zájem o smysl pro občanské sourozenství; dokázat jim, že o nich víme a že se k nim známe už dnes, a ne až potom, až by nám byli dost dobří na to, aby nám bránili republiku. *M. P.*

Něco o podstatě historických výroků

„Nedělní list“ ze dne 8. listopadu t. r. přinesl na první stránce pod nadpisem „Anglický král nevěděl, kdo je v Londýně našim vyslancem“ tufo zprávu:

„Pražský nakladatel Jan J. Laichter, jehož firma nakládala před válkou skoro všechny spisy prof. T. G. Masaryka, byl v Londýně na mezinárodním kongresu nakladatelů, jehož protektorem byl nynější mladý král Eduard VIII.

Při hromadné audienci delegátů v Buckinghamském paláci náš delegát měl možnost zapřísti s anglickým panov-

níkem krátký rozhovor, v němž se zmínil o prezidentu Masarykovi.

Anglický král na to reagoval slovy: „Jeho syn byl tady před lety vyslancem.“

Český delegát poněkud zmaten: „Mluvil jsem s ním, Vaše Veličenstvo, především v Londýně.“

Král: „A Masaryk zemřel, že ano?“

Delegát: „Jeho žena zemřela, Vaše Veličenstvo.“

Pan Jan J. Laichter o tom píše v „Nových Čechách“ a dodává: Náš delegát v mrákotách vychází z Buckinghamského paláce a těžce lapaje vzduch po těchto skvělých propagačních výsledcích svěří se s tím svému užaslému kolegovi.

Myslíme, že je zbytečné cokoli k tomu dodávatí.“

Ačkoliv jsem jediným pohledem byl „doma“, oč ve skutečnosti jde, nepokládal jsem za oportunní zabývat se sensacemi tisku, jehož kritický postoj k určitým zjevům našeho veřejného života obyčejně neprýští z valné objektivnosti. Avšak čtyři dny nato byl sesterský „Polední list“ nucen uveřejnit jakési tiskové opravy této zprávy, kterou si při té příležitosti s chutí zopakoval, sice na stránce třetí a s otazníkem v poněkud změněném titulkku, ale zato nejučtějším písmem. Opravy reprodukuje takto:

„Anglický král nezná našeho londýnského vyslance?“

Pánové Jan Laichter a dr. František Laichter píší:

„Ke zprávě „Nedělního listu“ z 8. t. m. o rozhovoru britského krále s čsl. delegátem Mezinárodního kongresu nakladatelů v Londýně, prohlašují nakladatel Jan Laichter a účastník kongresu Dr. František Laichter, že zpráva ta, ani časopisecký pramen, z něhož „Nedělní list“ cituje, nepochází od nich. Zpráva patrně vznikla záměnou jmen a jest jednak nepřesná a pokud se týče vyslance Jana Masaryka mylná a skutečnosti neodpovídá.“

Dr. Jan J. Laichter nám zaslal opravu tohoto znění:

„V Nedělním listě z 8. t. m. byla uveřejněna noticka pod záhlavím: „Anglický král nevěděl, kdo je v Londýně našim vyslancem.“ Je částečným citátem z mého článku „Zase propagace“ v „Nových Čechách“ r. XIX. č. 7—8. Omyl Vaší citace je z toho, že mne, dr. Jana J. Laichtera, zaměňujete s nakladatelem Janem Laichterem, neboť nakladatelem nejsem. A dále, že rovněž mne pokládáte za delegáta, o němž v citátu se jedná. Byl jím dr. František Laichter, z jehož písemné zprávy jsou přesně citována pouze slova vyměněná mezi ním a panovníkem. Další omyl je v tom, že citujete pod záhlavím „Anglický král nevěděl, kdo je v Londýně našim vyslancem“. Neboť nejde o nevědomost anglického krále, nýbrž o dokonale vtipný způsob jeho protestu. Co jiného říká svými slovy, než to, že našeho vyslance nevidí ve svém okolí a neví tudíž o tom, o čem by ho měl tento informovat? — K tomuto projevu došlo před celou početnou řadou cizích delegátů kongresu. Každý z nich mohl slyšet, co říká suverén státu pro nás tak významného ve věci důležité pro celý náš stát.

S pozdravem Dr. Jan J. Laichter.“

Tím ovšem nabyla věc určitého zásadního zájmu a bude přece jen nutno, abychom se jí trochu věnovali.

Co se tu vlastně stalo? Pan dr. Jan J. Laichter, který poněkud zmaten a v mrákotách (z druhé ruky) byl pokládal za příkaz pravdivymilovnosti seznámiti s událostí dějinného významu (rovněž z druhé ruky) čtenářstvo „Nových Čech“, na jednu vidí, že se mu pověstná třetí ruka s obvyklou důkladností postarala o to, aby událost ta vešla ve známost kruhů širších, byť i kvalitativně jinakých. Poznává asi s úžasem, že nejen prostě dodal určitému tisku vítaného sólokapra, ale že zprávu nebyla zasažena „zase propagace“, nýbrž bohužel jen král Edvard VIII. Stačilo zajistě uvědomit si, jak často přece zrovna tento mladý, t. j. před nedávnem nastoupivší král musel v poslední době nejen při četných slavnostních aktech, při recepcích a zábavách, ale i při obnovení pověření vyslanců přijít do nejužšího styku s celým diplomatickým sborem, aby bylo jasno, že tu byl pařen s neuvěřitelné ignorance a indolence. Octnův se mezi Scyllou pochybnosti obsahu a Charybidou hodnověrnosti zprávy (— neboť o pravdivosti „přesně citovaných slov z písemné delegátovy zprávy“ může si bez riska žaloby pro urážku na cti dovolit pochybovat jen sám delegát! —), začíná si referent z „Nových Čech“ se zřejmě špatným svědomím poněkud opožděně klásti otázku: Co je pravda? a chtěje zachránit co se dá, utíká se o pomoc k jakémusi filosofickému výkladu ex post, nepozoruje, že jediná

dokázaná pravda, již se filosofie podnes dopídila, je věta: Si tacuisses... (totiž hned od začátku, v těch „Nových Čechách“). Výklad podle toho dopadl a doufejme, že se alespoň anglický král od našeho vyslance také nedoví, z jakých „vtipů“ ho v Praze podezřívají.

Ne filosofie, ale filologie musí přijít, aby nevinného krále a vinného referenta zachránila objevením pravdy, počívající v prostém faktu, že zde neběží o propagační schopnosti našich zahraničních činitelů, nýbrž pouze o linguistické schopnosti jednoho našeho zahraničního delegáta. Když už neměl, tedy měl alespoň být tak opatrný a podivnou protokolárnost své kongresní zprávy do důsledků uplatnit tam, kde by jí bylo nejvíce zapotřebí: měl slova vyměněná mezi ním a panovníkem citovat anglicky. Pak by asi přišlo najevo, že mu král řekl něco, co opravdu každý z té početné řady cizích delegátů mohl slyšet, totiž slova: „His son has been Ambassador here for many years past.“ Neboť rozuměli-li cizí delegáti angličtině jen trošinku lépe než ten český, tu slyšeli, že Jeho Veličenstvo neřeklo nic jiného než: „Jeho syn jest zde již po léta vyslancem.“ Protože se tato věta po anglicku jinak říci nedá. A protože na př. větu „Jan má již pět dní horečku“ nelze snad přeložit „He is in a fever already five days“, nýbrž jen a jen „He has been in a fever for five days past“. To je ovšem vazba tak specificky anglická a tak vzdálená struktury věty české, že se panu delegátu prostě přihodilo totéž, co se stává 90% všech „angličtiny znalých“, mezi nimi dokonce překladatelům z povolání. (Aus Beruf, nicht aus Berufung!) — Lidsky je to docela pochopitelné: pan doktor v tom Buckinghamském paláci byl tak trochu rozčilen, a jsa postaven před obtížný úkol vnímat bez psychologické přípravy smysl zběžně konvenčních, na běžícím páse královské povinné konverzacce prohozených slov v cizím jazyku, na rychlo si v duchu překládal: „... Has been (ist gewesen, byl) . . . for years (before years, vor Jahren, před lety) . . . past (v minulosti): „Jeho syn byl tady před lety vyslancem.“

Jediný můj zájem na této věci jest, že se mi podařilo opět jednou in flagranti postihnouti rodící se jedno z těch „historických slov“, jak potom bývají zanechána věřícímu potomstvu. Mohl bych končit projevem přesvědčení, že při náležitém probádání dějin ne historiky a filosofy, nýbrž linguisty by se možná přišlo na to, že dějiny nejsou ani dílem idejí, ani třídních bojů, nýbrž jen výsledkem špatných překladů, což by tak byla legrace. Aby se ale neřeklo, že je příliš pohodlné vyhledat si k polemice A a nestarat se o B, musím zaujmout stanovisko k tomu druhému výroku krále Edvarda. Tento výrok podle titulů soudě ligistické listy tolik nerozčílil jako delegáta, jehož zmatenost z první části Buckinghamské konference dokonce změnil v povážlivý stav jakýchsi mdlob. Nuže, zdá se, že skutečně nebude tak snadné vyvrátit jej jak ten první, že asi nebude než smířiti se s bolestným faktem, že král pokládal presidenta Masaryka za mrtvého, a těšiti se aspoň ze zásluh dra Laichtra o vymýcení tohoto mylného názoru. Jsem sice přesvědčen, že dokonce i zde linguistické zkoumání neexistujícího, bohužel, protokolárního znění by snad mohlo přinésti leckterá překvapení, ale chceme-li se spokojiti s pouhým pochopením samé skutečnosti, stačí k tomu zdravý rozum. Zajisté by nám lichotilo, kdyby panovník světové říše britské se ukázal být informován o tom, jak na př. president Masaryk žije zcela nenápadným životem soukromého občana, ale tak, jako asi pan dr. Laichter by byl v rozpacích, kdybychom jej zaskočili třeba otázkou, žije-li ještě Doumergue, tak i nedávnému princí waleskému můžeme koncedovat, aby si hned v rychlosti nevzpomněl, žije-li ještě bývalý president té neb oné republiky, a aby se mu v daném případě (z vědomí o vysokém stáří Masarykově, ze zpráv o jeho vážném onemocnění, z fakta jeho náhlého zmizení z politické arény a jeho nahrazení jiným zvučným jménem) v jeho myslí spolu s dojmem smrti vlastního otce vybavila neurčitá představa, že Masaryk také již zemřel. Jak k tomu však přijde „zase propagace“, to ovšem vysvětlí teprve s té nové theorie, že úlohou našeho vyslance jest zdržovati se neustále v okolí cizího panovníka a pravidelně ho informovat o tom, že bývalý president republiky pořád ještě žije.

Fr. Löwit.

Volby na železnicích

Tiskem obou skupin byl dán volbám na železnicích ráz politického měření. Je tedy třeba je takto hodnotit. Plyne to ostatně už z toho, že se střetly dva jasně rozlišené tábory, nepočítáme-li trpasličí kandidaturu řemeslníků. Volební zápas byl sveden mezi Demokratickým souručenstvím, sdružujícím organizace socialistických stran a dvě organizace nepolitické,

a mezi Blokem, v němž se soustředily organizace politických stran pravicových a ostatní organizace nepolitické, jejichž nepolitičnost má většinou silný přízvuk protisocialistický. V Bloku si nejostřejší vedli agrárníci, kteří by rádi vnikli i do železnic svým zeleným odborářstvím. Vrcholem jejich agitace byl útok „Večera“ na sekční šéfy ministerstva železnic a ostatní vysoké železniční úředníky. Obvinil je ze státní nespolehlivosti a volal na ně generální štáb. Není vyloučeno, že i tato nehoráznost přispěla k tomu, že i mezi úřednictvem dosáhlo souručenství menšího úspěchu.

Socialistům se zřejmě vyplatilo, že zanechali starých maličerných svárů a že šli do voleb společně. Bylo by to tím důležitější, kdyby splnili i volební slib, že souručenství potrvá i po volbách. Nelze v této souvislosti ani přehlédnouti, že dovedli pro svou kandidátku získati dvě silné organizace politicky neutrální, a to Federaci strojvůdců s 8700 členy a Spolek středoškolských úředníků železničních se 6140 členy. Pohyb mezi oběma skupinami není na první pohled veliký. Při volbách důvěrnických výborů získalo souručenství 8000 hlasů, Blok ztratil asi 2000 hlasů. Ale je třeba uvážiti několik okolností. Především bylo asi o 14.000 méně voličů. Přesto stoupala silně volební účast, která prospěla jen souručenství. Za druhé, nezapomeňme na značnou poměrně konservativnost československého voliče, což je jen jiný výraz pro stranickou věrnost. Také agrárníci kandidovali po prvé. Konečně patří do počtu i naděje pravice na vliv světové reakce na naše domácí poměry. Tyto naděje byly tedy zklamány důkladně. Je to patrné ještě více z voleb do nemocenské pokladny, do níž volili také pensisté, úhrnem asi 235.000 oprávněných voličů, proti zhruba 145.000 voličů do důvěrnických výborů. Tu padá také naprosto pravicové obviňování, že se užilo politického nátlaku. Je to ostatně výtka líceměrná. Jsou stanice, i celé ředitelství, kde se i dnes využívá neomaleně toho, že představený je praviciák. Podle zatímních výsledků získalo souručenství ve volbách do nemocenské pokladny asi 13.000, Blok ztratil asi 6000 hlasů.

Zajímavý je poměr členstva v organizacích a počet získaných hlasů. Souručenství má podle údajů, oznámených ministerstvu železnic a uveřejněných v ročence státních drah, 120.000 členů, Blok 60.000. Přesto je poměr voličů zhruba 170.000 : 43.000. Z toho plyne, že buď Blok nadsazuje při svých členských statistikách, nebo že mu utekla ve volbách značná část členstva. Je-li pravda toto, potvrzovalo by se tím jen, že výtka o zaměstnavatelském nátlaku stíhají mnohem spíše pravici, je-li pravda ono, je odborářství občanských stran uměle nadouvaný gumový strašák. Není ostatně vyloučeno obojí.

Příznačné jsou posice souručenství mezi úřednictvem. Souručenství získalo v první sekci (vysokoškoláci a středoškoláci) 259 nových hlasů, Blok 202 hlasy ztratil. Poměrně je to slušný úspěch, uvědomíme-li si, co bylo řečeno výše. Přesun je asi ještě větší, neboť bezpochyby část členů Spolku středoškolských úředníků železničních volila politicky s pravici, kdežto mnoho členů organizací Bloku šlo s Demokratickým souručenstvím. Ale pro socialisty zůstává poměr k úřednictvu, zejména vyššímu, stále ještě otázkou. Vliv na stát je také závislý na dobré souhře s jeho administrativou. Českoslovenští demokratičtí socialisté mohou na rozdíl od socialistů v jiných státech ukázati na mnohé úspěchy v tomto ohledu. To je i jedna z příčin, proč u nás reakce má celkem sporé úspěchy. Ale bylo by chybné zastírat si, že ještě zbývá mnoho vykonati.

ld.

K reformě správy cesta trnitá

O krizi finanční správy mluví a píše se již hezky dlouho. Je to jeden z typických otazníků dnešní doby s její spletitou problematikou hospodářskou a sociální. Zhuštěně bychom mohli říci, že je to otázka poměru odborníků k politice a jako taková jeden z nejtvrděších oříšků, jejich řešení čeká moderní stát. Nerozřeší je odborníci bez politiků, ani politici bez odborníků. Toho si byl vědom autor knížky, jež nedávno vyšla v Politické knihovně Orbisu a jež na základě důkladného vědeckého studia a praktických zkušeností shrnuje podstatu vad dnešní finanční správy a podává velkorysé náměty na jejich odstranění. Autor díla je příslušníkem oné mladé, moderně smýšlející generace úřednické, od níž očekáváme změnu byrokratických metod i nazírání na funkci moderního státu. S uznáním nutno proto kvitovati velkorysé stanovisko ústředí finanční správy, které vydání knihy nejen nekladlo překážky, nýbrž je i podpořilo, ač se v něm nedostatky a vady finanční správy tepou s nemilosrdnou britkostí a otevřeností.

Tím více jsme byli zvědaví na přijetí díla v kruzích, jimž

je v prvé řadě určeno — v kruzích odpovědných politiků, z jejichž řad se snad nejvíce ozývaly ostré stížnosti na finanční správu, naposledy při letošním projednávání daňové novely v parlamentě.

Kniha došla skutečně již ohlasu v parlamentě. Leč jakého! Podle zprávy „Národního středu“ zmínil se o ní živnostenský poslanec Ostrý v rozpočtovém výboru poslanecké sněmovny, a to způsobem skutečně překvapujícím. Podle názoru tohoto politika není totiž věcí úředníků finanční správy, a zvláště ne ministerských, aby kritisovali předpisy, nýbrž úkolem jejich je, aby o nich pouze poučovali poplatníctvo. Tedy opět — „Maul halten und weiter dienen“? Autor publikace o reformě finanční správy se obviňuje z matení pojmů a svolává se na něho disciplinární tresty proto, že se ve své kritice také dotkl letos uzákoněné změny berního roku s hlediska finanční vědy. Autor při tom ve své knize přináší i v této partii kritiku veskrze objektivní a vědeckou, neboť ukazuje nejen na teoretické vady, nýbrž i na praktické výhody přijatého řešení, ač jde o věc poněkud choulostivou. Choulostivou proto, že při parlamentním jednání se stala do jisté míry otázkou prestižní ve sporu parlamentu s byrokracií.

Je to při nejmenším trochu divné pojetí demokracie, jež vyhrazuje právo kritiky jen určitým kruhům (nebo dokonce snad jen některé straně, jež si na kritiku daňového zákonodárství činí monopolní právo?) a přikazuje mlčení právě těm, kteří na základě svých teoretických a praktických znalostí toho musí o věci vědět právě nejvíce. Předpokládáme při tom ovšem, že se úřednictvu upírá pouze právo ke kritice, nikoliv i k tomu potřebná kvalifikace, neboť pak by výtky měla trochu povahu bumerangu, opravňující otázku, je-li příslušnost k živnostenské straně o sobě dostatečnou kvalifikací třeba pro mocenské zásahy do otázek kulturních — udělení filmových cen — nebo dokonce i do pouček finanční vědy.

Nejsme ovšem tak dalece obeznámeni s celkovým živnostenským světovým názorem, abychom věděli, jak se staví k finanční vědě a uznává-li vůbec její oprávněnost. Nejedná se nám také o to, abychom zjišťovali, že matematická věda bude za jakékoliv politické konstelace vždy tvrdit, že dvě a dvě jsou čtyři, podobně jako i finanční věda musí trvat na svých pravdách, i kdyby třeba poslanec živnostenské strany se měl stát ministrem financí. Věc, o níž nám jde, je ta, že nepokládáme pro zdar nutného reformního díla za prospěšné, mají-li se mladé a demokraticky uvědomělé úřednické generaci házet klacky pod nohy právě s míst, od nichž to nejméně čeká.

O. B.

Potřebujeme výkonné hospodářské kontroly

Znalecký posudek o úpadku Suchankova bankovního domu, o lehkomyšlné správě svěřených peněz, je opět podnětem, aby se důkladněji uvažovalo o řádné, veřejné a nezávislé kontrole hospodářské. Nejde ostatně o nějaké převratné hospodářské reformy, nejde dokonce ani vůbec o reformy „levicové“. Jde o dobrý příklad, jež nám nabízí nesocialistická Anglie. Mají tam znamenité zařízení. Chartered Accountants jsou angličtí veřejní revisoři. Právně i společenskou vážností mají asi povahu našich notářů. Jsou velmi pečlivě vybíráni, mají vysokou civilní i trestní odpovědnost, jsou ovšem také dobře placeni. Jejich revisi podléhají podniky určitého druhu a rozsahu. Revisi není ovšem jen účetnická, zkoumá se pečlivě celé hospodaření podniku. Podpis takového revisora na bilanci je veřejností zárukou, že nemá před sebou kouzelnicky učešané položky, které více zatajují než říkají. Proto i mnoho podniků, jež nejsou povinny k úřední revisi bilance, dbá velmi o to, aby na jejich bilanci byl ověřující podpis veřejného revisora. Záleží ovšem na tom především podnikům, jejichž akciemi se obchoduje na burse. Je pak pochopitelné, že podnik, který musí nejdříve do roka odhalit své ledví veřejné nezávislé revisi, bude mnohem opatrnější při svých finančních a obchodních transakcích. Hlavně tím si můžeme vysvětlit, proč Anglie ani za nejhorší krise nezažila mnoho větších úpadků.

Velmi by se doporučovalo, aby si tento druh veřejné hospodářské kontroly zavedlo i Československo. Pád nebo otřes velkých podniků finančních, obchodních nebo průmyslových není už dávno věcí soukromou. Je to také několikrát zájem státní pokladny (ztráta poplatníka, nutnost jeho podpory, podpory nezaměstnaných), je to také osud přemnoha zaměstnanckých rodin, je to také citelný zásah do hospodářství samosprávy, je to také věc všech menších i větších podnikatelů spolupracujících s ohroženým podnikem, je to tedy veřejná záležitost v nejjšířším významu. I konjunkturní politika, snažící se o zmírnění cyklických výkyvů, by tu našla vydatnou pomoc. Dal by se s takovou veřejnou revisí účelně spojit i pozitivní

zájem finanční správy na správném přiznávání daňové základny. Prospěch by tedy byl několikrát. Zásada ovšem není u nás novinkou, jen její provedení je nedostatečné a nesoustavné. Není také nouze o kvalifikované lidi. Vysoká škola obchodní, dnes ještě nedocenená, se o ně postarala. *Id.*

Služba nepříteli

Neupřímně rozhorlený pokřik pravicových listů a řečníků, jako bychom byli bůhvíjak ohroženi komunismem, má ještě jedno nebezpečí, které osvětluje podivně podstatu našeho tak řečeného nacionalismu. Patří k paradoxům dneška, že nacionalismus raději pomáhá národnímu nepříteli, může-li tím ulevit své nenávisti vůči těm soukmenovcům, kteří by z národní pospolitosti rádi vyvodili také jisté závazky k jejím slabým členům. Není snad třeba vykládati, že vládci našeho severního souseda připravují válku. Zahraniční politická příprava války, jež bude válkou obecnou, musí jednak zjednatí útočnickovi převahu, ať už získáním spojenců nebo rozbitím obranné koalice příštího napadeného, jednak má opatřit mravní oprávnění k vojenské akci. I diktátoři potřebují souhlasu veřejného mínění, vnitřního i světového, o tom by nemohl být spor. Tolik už pokročila demokratisace světa, že se ani diktátoři neobejdou bez ministerstev propagandy. Nesmí se tudíž pustit se zřetele ani tato složka válečných příprav.

Pan Hitler oznámil už urbi et orbi, že si vyhrazuje jakoukoliv obranu proti bolševismu, kde se jím bude cítit ohrožen. Arangement oně „vnucené obrany“ si lze snadno představit. Podaří-li se na příklad německé diplomacii osamotnit Československo, najde se už poměrně lehkou někde v pohraničí „bolševické nebezpečí“. Postačí už, aby někde agenti vyprovokovali divokou stávkou, třeba s obsazením továrny. A ježto zatím už bylo Československo dostatečně vylíčen jako země rozhodaná komunismem, nebude ani politických překážek proti intervenci. Jestliže tedy mohla německá zpravodajská kancelář rozhlašovat po světě hloupé citáty z našeho nacionalistického tisku — zejména ovšem z tisku strany ministerského předsedy, dostala německá diplomacie zadarmo nezaplacený doplněk své válečné přípravy proti nám. Aby byl náš nacionalismus ještě důkladnější, přidal k tomu ještě stupidní tažení proti naší zahraniční politice. Pan Goebbels mohl si věru mnouti ruce. Mvslí-li naši nacionalisté poctivě aspoň zlomek svého nacionalistického rámusu, měli by se zhrozit služeb, které prokázali nepříteli národa a státu. *Id.*

Co nás spojuje

V poslední době velmi často čteme a slyšíme projevy vedoucích lidí, které jsou naladěny na jednu strunu: musíme mít na mysli to, co nás poji, odložit to, co nás dělí; jsou zájmy, které nás poji přes hranice jednotlivých stranických farností. — Ale návrat od těchto projevů do všedního života působí zklamání: vidíme totiž, že na každém kroku rozhoduje dále politická legitimace, tedy to, co nás dělí. Dnes již velká část — snad ta větší část — legitimací politických stran není dotvrzením určitého politického názoru, přesvědčení, jak má být společnost upravena, jakými myšlenkami má být vedena. Dnes legitimace politických stran bývájí něčím, čím jest lístek v tramwayi: každý musí mít lístek, chce-li se někam elektrickou dostat. Byty v obecních domech, oběd v obecních kuchyních, místo u obce a státních podniků, ba i práce v soukromých podnicích, pobyt dítěte někde o prázdninách, to a bezpočet jiných věcí jest vázáno na politickou legitimaci. Sekretariáty politických stran — ústřední i drobné sekretariáty — dávno již nejsou jen místy, kde se jen soustřeďuje organizační, propagační práce lidí téhož politického názoru; jsou to kanceláře, které vyřizují sta a sta intervencí. Nežádá se v nich politické přesvědčení. Žádá se v nich politická legitimace. A proto si politické legitimace opatřují lidé ne proto, aby osvědčili tím svoji příslušnost k tomu neb onomu názoru, ale proto, aby měli v kapse knížečku s vylepenými známky, která jest nutná, „když je toho potřebí“. Četní lidé mají legitimaci jen pro případ potřeby. Výsledek toho jest, že administrativní aparát stran i drobní jejich funkcionáři jsou zaplaveni intervencemi.

Tento nezdravý stav si vyvolaly samy strany. Bezpočet věcí učinily závislé na tom: jakou máš legitimaci? A výsledek? Lidé si pořídili legitimace, aniž tím mají nějaký vztah ke straně. Poslanci si stěžují, že jsou přetíženi intervencemi. Matrikové členy nemají jen církve. Matrikové členy mají i politické strany a je to u nich horší: církve na své matrikové členy nespolehá a matrikoví členové od svých církví ničeho nechtějí. V politických stranách jest tomu jinak: jsou to právě títo matrikoví členové, kteří toho chtějí nejvíce. *V. G.*

politika

Rudolf Procházka:

Co chce Polsko

Cesta Beckova do Londýna uvedla Polsko opět do popředí zájmu mezinárodní politiky. Kam míří polská diplomacie? Co znamená ten obrat, který se od léta, od výměny návštěv Gamelinovy ve Varšavě a Rydz-Śmiglyho v Paříži rýsuje čím dále tím patrněji? Evropská veřejnost navykla si již hledět na Polsko jako na společníka, když ne přímo spojence, Německa, a ministr Beck byl ve všech očích dostatečně charakterisován smlouvou s Hitlerem a rozbitím Barthouova východního paktu. Jak to, že se přeorientoval, a vůbec jak rozumět proměnám polské politiky posledních let?

Neřešitelný problém?

Na podzim roku 1932 zajel jsem se podívat na hranici polsko-německou. Bylo to v době, kdy se v říši už velmi připozdívalo, a kdy se obecně očekávalo, že první náraz vzkypělého Německa půjde v tuto stranu. Musil jsem si z vlastního názoru potvrdit, že jako spor mezi dědičnými nepřáteli je problém polsko-německého pomezí, zejména tak zv. gđanského koridoru, neřešitelný. I všechny prostředky nového mezinárodního práva, to jest Společnosti národů, musí zde ztroskotati. Od Polska nelze vyžadovat, aby resignovalo na přístup k moři svým vlastním územím na svém vlastním pobřeží. Nejen historické právo tu hraje roli: v „koridoru“ i národní ráz polského Pomorí je nepopíratelný. Na druhé straně Německo nemůže resignovat na svou státní jednotu. Gđansko je praněmecké staré město, a východní Prusko jeví se opravdu „uťatou hlavou“ od německého trupu. Tou dobou vládl pruský duch v Německu, bylo to za kabinetu Schleicher-Papenova, kdy říšská obrana, právě vtělení tohoto ducha, jediná udržovala jednotu a kázeň v říši. Tím jasněji vynikaly pak všechny protivy, a nebylo možno ubránit se nejhlubšímu pesimismu. Napadlo mne bezděčně, že zde by bylo možné jisté soužití, modus vivendi, při tom vzájemném prorůstání, pronikání dvou národních živlů, mezi přáteli. Ale to se zdálo nápadem, za daných poměrů, docela absurdním.

Pak přichází Hitler. Evropa čeká se zatajeným dechem, co z toho bude na východě, a opravdu také s počátku se zdá, že hrozí přímá srážka. Vláda polská musí vyslat vojenský oddíl do svého přístavního pásma v Gđansku. Ale náhle se situace mění. Náhle, pro pohled veřejnosti. Polská diplomacie měla již předem své určité představy o významu německého převratu. Soudila, že příchod Hitlerův bude mít za následek posun orientační osy Německa o 180 stupňů. Ulehčí se automaticky tlak na východ, na Polsko, a zesílí tlak k jihu, na Rakousko a do střední Evropy. Hitler není Prus, nýbrž Jihoněmec, Rakušan, Anschluss bude pro něho první a hlavní záležitostí. Bylo to přeceňování jednoho momentu? Dnes je již patrné, že opravdu polská diplomacie vkládala do něho a očekávala odtud mnohem více. Ale jisto je také, že

se tu naskytly nové možnosti, a že by bylo bývalo chybou polského státnictví, kdyby jich bylo nevyužilo.

Proč šlo Polsko vlastními cestami?

Diskutovalo se mnoho o tom, zda polská politika byla oprávněna učinit to, co učinila na konci roku 1933 a na počátku 1934, a hledělo se také psychologicky pochopit a vyložit toto jednání. Polská politika cítila se prý oprávněna k samostatnému vyrovnání s Německem, ježto Francie, a Evropa vůbec, už předtím dělala totéž a dokonce prý zamítla přímé návrhy polské ve smyslu rozhodného zakročení proti německému návratu k moci. Je těžko kontrolovat tyto pověsti. Jisto je tolik, že vyrovnání s Německem bylo na programu Evropy, a že válečné řešení, vojenská intervence proti Hitlerovu rozmachu (válka preventivní), bylo vyloučeno. Polsko, varované již od Locarna, musilo být pak přímo vydrážděno italským návrhem paktu čtyř, třebaže to byl politický čin mrtvě narozený, právě pro společný odpor polsko-československý, jemuž se Francie podrobila. Přesto směr byl naznačen docela jednoznačně. Nepůjde se již násilím proti Německu, nebude obnovena politika sankcí, a to ovšem znamenalo, že úplné německé renaissanci bránit a zabránit nelze. Polsko tudíž opravdu nemělo důvodů k rozpakům, a naopak mělo mnohé důvody k tomu, aby využilo chance, která se mu nyní zřetelně naskytovala, ježto také Německo mělo velmi zapotřebí nějakého uvolnění, východiska na některé straně.

Hitler se cítil obklopen kruhem států odpůrcích, těch pověstných „žandarmů Francie“, strážících Německo. Musil rozbít tento řetěz, nežli se mohl odvážit osudného riska, veřejného roztrhání smlouvy versailleské. Musil jej rozbít stůj co stůj — a mohl také zaplatit cenu. Do jaké míry mohlo se Polsko cítit uraženo pokusem o pakt čtyř nebo dokonce znepokojeno z vývoje situace, udané italsko-anglickým revisionismem, je otázka subjektivní, ale faktem zůstává, že mělo-li Německo tak či onak se vrátit k moci, polská perspektiva byla chmurná, a právě jeho hranice první na ráně. Použilo tudíž příležitosti aspoň k dočasné úpravě na své západní hranici a k získání toho modu vivendi, který se jeví logicky možný jen za předpokladu dobrého sousedského poměru.

Bylo to ovšem příměří a nic jiného. Politice Pilsudského a Beckově se nepodařilo rozřešit otázku polsko-německého pohraničí. Tím tedy také nebyla odstraněna „locarnská situace“ (zajištěný západ a volný východ). Ale polská diplomacie mohla právem soudit, že deset let je v překotné nynější době mezinárodního vývoje velmi dlouhá doba, která poskytuje mnoho času a příležitosti. Obě strany resignovaly tím v jistém smyslu výslovně na své menšiny. Ale Německo vzdávalo se tak rovněž výsledků celé své patnáctileté propagandy. Dovedlo hned v první době po válce přímo vsugerovat celé Evropě, že bez ztracených krajů východních nemůže vůbec žít. Nyní z vlastní vůle dokazuje opak. Polské okrajiny vypadají přímo do oblasti revisionismu. Myšleno v perspektivě let dvacátých a prvních let třicátých bylo tomu skutečně tak. Polsko si připadalo, jako že vyhrálo z loterie nastoupením Hitlerovým, který byl jediným mužem v Německu, který se chtěl smířit s Polskem, který si také mohl dovolit provést něco

takového. Každá jiná vláda byla by to nepřežila ani o čtyřiaadvacet hodin.

Polsku se nepodařilo vyhnout se.

Ale dějiny přinášejí stále nová překvapení a obraty. Jižní orientace Německa, kterou Polsko pomohlo spoluvytvořit a ze které chtělo těžit, rozvinula se prudce, ale nevydržela dlouho. Po červencovém puči v Rakousku v roce 1934, kdy Itálie byla vydrážděna přímo k válečnému postoji proti Německu, Hitler okamžitě obrátil, a Mussolinimu se podařilo dokonce upravit znovu poměr k němu a konservovat Rakousko aspoň formálně pevněji, nežli to bylo kdy předtím. Mussolini vrátil rychleji, nežli se kdo mohl nadít, Pilsudskému míč, který mu ten hodil svou separátní dohodou s Berlínem. Německo dostalo se záhy znovu na tu osu západovýchodní, ze které mělo býti aspoň na deset let vyšinuto.

Vlastní důvod nové východní orientace německé byl ovšem docela samostatný. Sovětské Rusko vystoupilo jako hrozivý nepřítel hitlerovské Třetí říše a „nebezpečí celé západní civilizace“. Je s podivem, že polská politika přehlédla vrozenou tendenci Německa a zejména právě Německa podle koncepce Hitlerovy, mířící na východ, a to ovšem nejen proti bolševismu, nýbrž především už proti Rusku a jeho plodným a bohatým plánům i horám. Uspokojujícím cílem rozpětí nového německého imperialismu nemůže býti jen spojení s druhým — a malým — státem německým, nýbrž musí to býti širá země na východě. Polsko nemohlo počítati s tím, že by se Německo trvale spokojilo s rozpětím jen do Evropy střední, a že by šetřilo jeho potřeby klidu a neutrality v té nebezpečné poloze mezi dvěma veleříšemi. Je dokonce pochopitelné, třebaže bylo nesprávné, to podezření, které se po smlouvě s Německem namnoze vyslovovalo, že Polsko pomýšlí na úplnou záměnu spojení a že je ochotno připojit se k Německu a jeho výbojným plánům za určitý podíl na kořisti v Rusku a — v Československu. Ve skutečnosti nebylo ovšem nikdy možno vážně myslit, že by Polsko přijímalo plán pro ně tak zřejmě sebevražedný. Polská koncepce musí zůstat, a dnes se to potvrzuje, ovládána zásadou: ani Rusko, ani Německo, již nikdy bojištěm a předmětem dělení sousedů. Polsko drželo tudíž pevně i při smlouvě o neútočení s Německem spojeneckou smlouvu s Francií proti možnému útoku Německa a smlouvu o neútočení a nepodporování útoku se Sovětským svazem.

Tuto polskou potřebu udržení neutrality, nebo lépe řečeno nepřístupnosti a neprostupnosti území v rozporu německo-ruském, nemusila však přirozeně šetřit diplomacie francouzská, která se sobeckou politikou Polska viděla opuštěnou. Došlo k dohodě západu s východem, sklenuté smělým mostem, jehož silný pilíř ve střední Evropě vytvořilo Československo. Francie sblížila se znovu s Ruskem, které velmi ochotně vstoupilo do mezery, vzniklé odstupem Polska. Sověty měly mnoho dobrých důvodů umožniti tuto kombinaci. Stísněny na jedné straně rozpínavostí Japánu, a na druhé přímo ohroženy útočností hitlerovského Německa, spatřovaly právem ve Společnosti národů a v těsném styku s Francií znamenité možnosti svého zabezpečení. Na druhé straně západ mohl tou dobou už pohlížet na sovětské Rusko jako na revoluční vulkán zřejmě vyhasínající, jako na stát,

který při své úžasné konstruktivní národní práci stává se pod vedením Stalinovým, ve smyslu mezinárodním, činitelem vysloveně konservativním. Potřebuje míru a stabilisace poměrů.

V důsledku této nové evropské konstelace vidělo se však nyní zase Německo ohroženo dalším a rozšířeným vydáním známé obkličovací taktiky a reaguje neobyčejně divoce. Obsadí vojensky Porýní přes závazek locarnský a rozpoutá celý svůj propagační aparát proti Rusku. Polsko se bránilo docela důsledně ohrožení své klidné police vytvořením východního paktu podle koncepce Barthouovy, nemohlo však zabránit, aby ve formě tripartitní smlouvy obranné vzniklo v jádře totéž. Tak se octlo, chtějíc se smlouvu s Hitlerem uklidit z první řady možného ohně v Evropě, přímo v samém středu bouřkového cyklonu, který se nyní nad Evropou zdvihl. Polsko nechce přirozeně dostat do země ani Rusy, ani Němce, ať jako přátele či jako nepřátele, poněvadž by je pak už v žádném případě nedostalo ven. Ale toto pochopitelné přání nic nemění na skutečnosti, že při trvání sovětsko-německého napětí a nebezpečí německého útoku nebo protiútku, ať kterýmkoli směrem, ať na západ či na východ, a na Francii nebo naopak na baltické státy, nebo na Československo a Rumunsko, které v tomto smyslu tvoří strategickou jednotku, Polsko bude nutně strženo do války a stane se bojištěm, ať chce či nechce. Nemůže prakticky nikdy uhájit svoji neutralitu. K Francii je vázáno přímou a nyní výslovně obnovenou smlouvou, ale také při válčení v jeho bezprostředním okolí, i kdyby to bylo na půdě, za kterou nechce přijmout žádnou odpovědnost, tím méně se exponovat pro její národy (Litviny, Čechoslováky), nemůže dlouho zůstat nezúčastněno. Je příliš velkou překážkou v cestě bojujícím a přes své velmocenské postavení samo o sobě zase slabé, aby válčení na východě si vůbec zakázalo. Polsko tedy nemůže se vyhnouti tomu, aby v kritické situaci v této oblasti zaujalo stranu. Musí se rozhodnout buď pro Francii nebo pro Německo, buď pro mír nebo pro válku. A cesta, kterou nastoupil Rydz-Śmigly do Paříže, už naznačila, jak polská volba dopadla, a nyní cesta Beckova do Londýna rýsuje už přesně obrysy příští polské politiky.

Polsko bylo pohnuto k obnovení důvěrných styků se západem ovšem také bezprostředními podněty: jednak potřebou důkladné obnovy zbrojení a získání kapitálu, jednak přiostržením situace v Gdánsku a předčasným rozvinutím problematiky pohraniční. Příměří nevydrželo ani těch deset let. Je patrné, že Německo usiluje o stísnění polského přístupu k moři a konečným cílem jeho jest nejen opětné připojení svobodného města Gdánska, nýbrž i dosažení resignace Polska, které by se spokojilo pouhým hospodářským východem k moři, nebo nanejvýše nějakým přátelským kondominiem v Pomoří. — Revisionismus ocitá se dnes ostatně z iniciativy Mussoliniho znovu na programu, jako tomu bylo v roce 1933, a anglické stanovisko se od italského mnoho neliší. Jen v otázce metody. Je pravda, že tentokrát Československo je v tehdejší postavení Polska, je totiž první na řadě. Ale revise v Podunají je celkem otázka lokální, která, nabude-li vůbec konkrétnějších forem, může býti likvidována spojenými silami tří států Malé dohody, které se tu musí cítit dotčeny stejně, a které jsou

také připraveny svou nespornou převahu v každém případě náležitě uplatnit. Postavení Polska vůči revisionismu je přesto, že o koridoru se dosud nahlas nemluví, v podstatě takové, jako bylo před třemi lety. Německo se sice kompromitovalo v očích veřejného mínění, představovaného Společností národů, to jest především Anglosasy, ale má dnes také jiné prostředky, jimiž může dodati váhy „požadavkům spravedlnosti“ než tenkrát. Hitler, tak ochotný k výhodnému přechodnému opatření, nedal se nikdy pohnout, ani žádnou z pozdějších intervencí, k tomu, aby se trvale spokojil se statem quo v polském pomězí, neučinil od počátku roku 1934 ani krok kupředu, vyčkává nanejvýš lhůty. Oběti revisionismu jsou tedy i dnes jen otázkou pořadí. Hlavní však jest, že německá diplomacie rozlišuje dnes západ a východ více než kdy dříve a hledí si výslovně ponechat výpadní bránu na Rusko.

Polsko je s námi na jedné lodi.

Tak se stává, že Polsko jak s hlediska své potřeby zachování míru na východě, tak s hlediska obrany hranice ocítá se, ať chce či nechce, a bez ohledu na svůj přímý, jistou „lokální“ záležitost určovaný poměr k Československu, na stejné, nebo aspoň paralelní linii s námi. Neboť také my máme životní zájem na tom, aby nedošlo ke světové srážce německo-ruské, která působením ideologické kampaně poslední doby, a zejména rozpoutáním občanské války ve Španělsku, nabyla nesmírně nebezpečného a složitého rázu universálního zápasu fašismu s bolševismem. Také my si nepřejeme, aby naše země se staly bojištěm a nemáme tudíž přes tendenční a záměrně šířené pomluvy ani v nejmenším v úmyslu státi se nástupištem, prokazovat určité služby útoku nebo protiútku, ve smyslu války preventivní, té či oné straně. Jsme si ovšem také vědomi, že sami nestačíme zabránit válce, že my o tom nerozhodneme, a že musíme tudíž býti připraveni na to, aby, kdyby vypukla, nebyli jsme to my, kteří ji prohrají. Ale máme stejně v prvé řadě zájem na tom aby se neválčilo, a teprve v druhé, abychom v osudné chvíli nebyli nalezeni slabými a na straně slabších. Nikdo vedle nás nemá tak eminentní zájem právě na tomto seřazení otázky jako Poláci. Oba bychom utrpěli na svém území nesmírně bez ohledu na jakýkoli konečný výsledek válčení. Tato okolnost bije ostatně tak do očí, že se vyskytly i fantastické plány na vytvoření jakéhosi neutrálního bloku, který by sahal od Finska až do hor armenských, a zapřísáhl se, že nedovolí ani útok od západu na východ, ani od východu na západ, a že nechce s žádným jiným blokem, s žádnou velmocí, ani se Společností národů nic mít. Ale takovýto veliký blok sám, třeba tu byl nepopíratelný společný zájem, byl by zatížen opět nevýhodou veliké kolektivity a nezaručoval nikterak, že v případě napadení jednoho člena osvědčí všichni ostatní dostatečnou solidaritu.

Návrat ztraceného syna.

Toho si je, jak patrně, polská politika dobře vědoma a zabočuje tudíž znovu nejen do vod francouzského spojenectví, nýbrž přímo do oblasti evropského organizovaného míru v rámci Locarna. Pokládá tento pevně do sebe uzavřený systém, opřený o základnu kolektivní bezpečnosti, vytvářeně

Společností národů, za jediný spolehlivý prostředek bezpečnosti míru v Evropě a také své vlastní bezpečnosti. Snaží se pouze, aby byl nyní vybudován, vzhledem k nesporně nové evropské situaci, tak, že by se přestalo rozlišovat mezi západní a východní hranicí Německa, a mezi státy co do bezpečnosti první a druhé třídy; to znamená speciálně, aby Anglie přestala se svým nápadným desintereseментом na věcech na východ od Rýna. To je vlastní smysl nového kursu polské politiky a vlastní účel Beckovy cesty do Londýna. Polský ministr zahraničních věcí je ovšem příliš dobře zpraven o zásadách a intencích i možnostech anglické politiky, aby si činil iluze po té stránce, že by Anglie snad chtěla zaručit polsko-německé hranice, nebo vůbec kterékoli jiné hranice, nežli hranice na západě Německa. Ale jde o to, aby si Anglie uvědomila význam států na východ od Německa, význam jejich bezpečnosti a jejich úlohy v nynější kritické otázce Evropy, týkající se srážky Německa a Ruska, nebo světových hnutí fašismu a bolševismu. Je třeba, aby Anglie, jako vedoucí stát evropský, který se ujal nyní řízení definitivní úpravy poměru Německa a Evropy, resp. definitivního umístění Německa v Evropě, viděla správně význam všech sousedů Německa a učinila zadost onomu posunu evropské problematiky, který nastal od roku 1925. Locarno číslo dvě nemůže na žádný způsob býti pouhou kopií nebo dokonce náhražkou Locarna číslo jedna. Nové, řádné Locarno má za úkol jako předešlé získání míru pro Evropu, ale na rozdíl od doby před deseti lety není možno tento mír dosáhnout již pouhým vyrovnáním mezi Německem a Francií, ani jeho zaručením se strany třetí, nýbrž vyloučením války na východě mezi Německem a Ruskem, která není možná bez porušení území východních sousedů Německa. Zde je nyní těžisko věci, na tom není v ničí moci cokoli změnit. Bude-li mír mezi Německem a všemi jeho sousedy — t. j. bude-li tento mír zaručen — bude zaručen i mír mezi Německem a Ruskem a mír vůbec.

Německo je ochotno sjednati dvoustranné úmluvy o neútočení a nepomáhání útočníku také s východními sousedy. Po té stránce tvoří Hitlerův program ze dne 7. března náležitý podklad jednání, nebo s Francií a Belgií není také jiných než dvoustranných smluv. Jde pouze o to, aby zachování těchto smluv nebylo na jedné, a právě té nejchoulostivější, straně ponecháno pouze dobré vůli Německa, a vlastně jednoho muže, nýbrž aby i zde, právě tak jako na západě, byla určitá kontrola. To neznamená mechanicky totéž, ale locarnská formulace může se uplatnit jistou obdobou na východě jako na západě. Tam jde o poměr Francie — Německo, jehož stabilita je zaručena případnou intervencí dvou svědků, Anglie a Italie. Na východě jde o poměr Německo — Rusko, jehož stabilita je zaručena de facto právě neintervencí, neúčastí států limitrofních (Litvy a baltické dohody, Polska, Československa a Rumunska, resp. Malé dohody). Nepřístupnost a neprostupnost těchto států může vykonat míru na východě tutéž službu, jakou na západě vykonává aktivní záruka anglo-italská. Jako na západě staví se hypoteticky docela neutrálně možnost kon-

fliktu, vznikajícího útokem ať už od západu na východ, nebo od východu na západ, může i pro poměr německo-ruský přijmouti se hypotéza útoku s té či oné strany. V každém případě uplatní se záruka, tam pomocné zakročení, zde rozhodný odpor proti útočníkovi obranou hranice do posledních důsledků. Jestli Německo odmítá účast Ruska na jednání, nemůže tím býti tato funkce jeho východních sousedů nikterak porušena. Bezpečnost Ruska, právě tak jako bezpečnost Německa, bude zajištěna již samotným faktem nedotknutelnosti Litvy, Polska, Československa.

Jde pouze o to, aby dvoustranné smlouvy Německa s východními sousedy byly zahrnuty v jednom komplexu s podobnými smlouvami Německa na západě, to jest, aby Evropa registrovala a kontrolovala celek, jako tomu ostatně již bylo v roce 1925. Tenkrát jsme se však opírali pouze o existenci svých zvláštních garančních smluv s Francií. Tyto smlouvy jsou tu dnes stejně, a Polsko se postaralo, aby také v jeho případě nemohlo o tom zůstat ani stínu pochybnosti; k tomu však nyní musí přistoupit ještě správné pochopení a zájem Anglie. Její kontrola může zaručit, aby také příslušné smlouvy východních sousedů s Německem byly s obou stran přesně dodrženy. To nebude žádné nové obklíčení Německa, nýbrž podobně jako na západě funkce i v jeho zájmu. Tuto funkci může ovšem konat Anglie pouze v rámci Společnosti národů a působením článku 16., a proto i Polsko hlásí se dnes jako ztracený a znovu se navrátilší syn k zásadě kolektivní bezpečnosti. — Německo bude musit vzít tento jeho diplomacii poněkud převapující, ale přece úplně logický vývoj klidně na vědomost a revidovat podle něho svůj, ostatně teprve v poslední době neobyčejně příkrý, postoj ke Společnosti národů.

do ba a lid é

Otto Rád l :

Slovenští studenti v Praze

Do školy vzdálené 50 km.

Docházel do středoslovenské měšťanské školy denně 6 km tam a 6 km zpět. To trvalo tři roky, a pak čtvrtý rok jednoročního kursu při měšťanské škole. Pak dojížděl s mnoha jinými studenty ze své vesnice na další studium do Banské Bystrice denně 45 km vlakem tam a 45 km vlakem zpět. Spojení bylo takové, že musili v prvním roce opouštět domov v létě jako v zimě již o půl páté ráno a že se domů vraceli mezi osmou a desátou hodinou večerní. Snadno si vypočtete, zbude-li tu ještě doma nějaký čas na studium, a vypočtete si také, kolik hodin zbude na spánek. Není divu, že cestou domů často ve vlaku studenti zaspali a vlak je převezl o několik stanic dále. Tu bylo třeba přespát někde v nádražní čekárně.

To není nějaký výjimečný případ. Většina ze slovenských studentů do Banské Bystrice dochází anebo dojíždí až ze vzdálenosti 60 km. Denně svázejí vlaky studentíky a studenty, zabalené po uši, často v nevy-

topených vozích, kterými fičí vítr. Na nějaké středo-slovenské trati nejezdívají Pullmanovy vozy.

V našem případě jezdí tu patnáct až dvacet studentů z vesnice přes 2000 obyvatel, která není z těch nejchudších — naopak, vede po celém okolí. Rodiče pracují v továrnách, v železárnách. Ale každá ta rodina má po čtyřech, po pěti dětech, a oněch 650 Kč ročně na vlak se těžce shání, jsou-li příjmy rodiny pod zákonným existenčním minimem. Ideálem většiny těchto rodičů bývá mít jednoho syna učitelem, to je tradice tohoto kraje.

Tento přepych, poslat dítě na studie, si však nemohou dovolit rodiče z dědiny, ležící daleko v horách. A přece ukazuje se i tady neuvěřitelná obětavost, touha po zvýšení životní úrovně vzděláním. Stane se, že i chlapčik, který vyrostl v takové ztracené dědině, přijde po letech do Bratislavy nebo do Prahy na vysokou školu. Ta obecná škola, ve které vyrostl, nemá mnoho společného s tím, jak si školu představujeme. Je to barák o dvou pokojích, spojených otevřenými dveřmi. V těchto dveřích sedí učitelka a vyučuje současně jednu třídu v místnosti před sebou a jednu třídu za sebou. Celý majetek školy reprezentuje jedna mapa republiky. Z 53 dětí je jenom šest tak zámožných, aby si mohlo dovolit přepych čítanky. Ještě před pěti lety byly poměry v dědině takové, že dítě, vyvolané k tabuli, se svalilo hladem k zemi. Jak dát dětem najíst, když otec byl lesní dělník s denní mzdou sedm Kč?

Otec dělal v železárně a vracel se domů do dědiny jen jednou týdně. Ostatní dny přespával v dělnickém domě při továrně, kde s ním trávil noc i chlapec. Tyhle dělnické domy jsou dlouhé přízemní baráky, rozdělené na pět jizeb, v nichž každé spí na patnáct dělníků. Ředitelství zakazuje, aby sem brali k přespání děti, ale rozhodněte, co je líp: poslat dítě na vzdálenost 45 km domů a ráno je nechat jet zase zpět, nebo přestoupit zákaz ředitelství? Nebuďte moralisty a neříkejte, že to není prostředí vhodné pro dítě: druhá možnost je pouze ta, že by do školy zkrátka vůbec nechodilo.

Dejte si vypravovat od slovenských studentů v Praze, jichž je tu na 600, je-li tohle prostředí, které jsme vylíčili, výjimečným případem. Přesvědčíte se, že je skoro pravidlem, že ti, kteří přicházejí ze Slovenska na studie, pocházejí z tak chudých rodin, jak o tom v Čechách a na Moravě nemáme ani představu. Z 68 studentů pražské slovenské koleje rodiče 55 nevydělají ročně ani existenční minimum. To znamená: rodiče se čtyřmi nebo pěti dětmi a synem na vysoké škole vydělávají méně než 500 Kč měsíčně. Zkuste z tohoto příjmu žít a mít zájem o krásu vzdělanosti a dívat se na svět přívětivě a optimisticky a bez jakýchkoliv pocitů nenávisti.

Generace studující ve vlaku.

Když se z dědiny dostanou na střední školu do malého slovenského města, nevede se studentům o mnoho líp. Stále ještě většina jich dojíždí vlakem ze vzdálených vesnic. Ku podivu: mluvíte-li s těmihle studenty, přesvědčíte se, že tahle namáhavá jízda vlakem jim po jedné stránce dokonce prospívá. Žáci, kteří dojíždějí do střední školy vlakem, jsou sečtější než ostatní. Co jiného při tom pomalém drkotání od zastávky k zastávce dělat, než číst romány a noviny? Trochu čtou to, co jim předpisuje povinná školní četba, ale musíme

se přiznat, že ani Kukučina ani Vajanského ani Kalimčaka nemají příliš rádi. Ten svět staré hodnotné slovenské literatury je téhle bojující generaci na jedné straně příliš blízký a na druhé příliš vzdálený. Pedagogové se budou patrně děsit, že mládež tu čte literaturu většinou nehodnotnou, ale pedagogové už mají tu výsadu, státi se svými teoriemi mimo tento svět. A realitou tohoto světa jsou pro slovenské studenty většinou české překlady různých cizích detektivek. Pedagogové říkají, že jediné hodnotná četba může probudit v dětech zálibu pro literaturu. Životní praxe však ukazuje, že zálibu pro četbu probouzí u této mládeže právě literatura nikoliv hodnotná. Edgard Wallace v nich probouzí chuť k četbě, od něho je jenom krok k Alexandru Dumasovi a odtud další krok k literatuře vážné. Všechno tohle se čte ovšem česky, nijaké nacionální zaujetí nestojí v cestě tomu, aby mladí slovenští studenti v drkotavé lokálce s úžasem nevyřešili, jaké bylo tajemství Žabího bratrstva nebo jak se odehrál podivný případ za zamčenými dveřmi. Vypadá to trochu bizarně: zesnulý pan románový továrník Wallace se svým viržinkem v koutku úst ve službách československého sblížení: právě bizarní síly však rozhodují někdy historii.

Ve vlaku vzniká vedle záliby v četbě ještě druhá vlastnost této budoucí slovenské studentské inteligence: vášnivá záliba v debatách. Protože se ve vlaku čtou noviny, je přirozeno, že se tu debatuje i o politice. Vy lidé z Čech neporozumíte tomu, jak tyhle debaty mohou být ohnivé, jak se do nich vkládají celé duše, jak těmi hovory bez konce může být stržen mladý člověk k vystupňovanému zájmu o veřejné věci. Od vždycky trochu švejkovsky skeptických Čechů vede tudy přechod přes Slovensko ke klasické debatérské vášnivosti Rusů. Tato láska k debatám pro debaty, vášně pro rozpravu, které jsou samy o sobě účelem, se pak přenáší i na vysokou školu. Kdo nemá smyslu pro podobnou debatu za účelem debaty, ten neporozumí nikdy Slovákům, stejně jako člověk zaujatý proti cricketu nemůže nikdy porozumět Angličanu. Hráti v cricket k ničemu nevede a je to nudné, ale neakceptujete-li jej, nepřiblížíte se nikdy opravdovému Angličanovi. Tyhle vášnivé debaty nevedou také k ničemu a mohou se zdáti také nudnými, ale neakceptujete-li je, nepřiblížíte se nikdy opravdovému Slovákovvi. V dlouhých hodinách debat se slovenskými přáteli jsem se přesvědčil o tom, že ani tak vášnivě netrávají na tom, aby slovenská otázka byla řešena, jako na tom, aby byla prodebatována. Půl cesty ke sblížení se Slováky budeme mít za sebou, jestliže se vzdáme svého podrážděného netrpělivého českého stanoviska, že slovenská otázka neexistuje anebo alespoň skoro neexistuje a přistoupíme-li na ony rozpravy, které Slováci tak vášnivě milují a v nichž právě vidí jeden z nejdůležitějších projevů své samostatnosti. Jestliže pro nás diskuse znamená demokracii, pro Slováky diskuse znamená padesát procent skutečně autonomie.

V četbě a debatách mívá volný čas slovenských studentů daleko častěji než v divokých kouscích, ve hraní karet anebo v zájezdech do krčem, k nimž ovšem při daleko ohnivějším slovenském temperamentu také dochází.

Hluboko pod existenčním minimem.

Pak přijde vysoká škola. Uvážíte-li bídu rodin, z nichž studenti odcházejí na vysokou školu, studuje

jich poměrně mnoho. Nejvíce ovšem jich odchází na neúplnou universitu bratislavskou, v Brně jich je asi dvě stě, skoro všichni na technice, v Praze je slovenských studentů asi šest set. Počet studentů, dojíždějících ze Slovenska do Prahy, však stále klesá, ačkoliv by v zájmu státu bylo, aby tento počet spíše stoupal. Těchto paradoxů je však v naší podivné školské politice daleko více.

Do Prahy přicházelo zejména z východního Slovenska mnoho studentů na techniku. Byli to většinou východoslovenské studenti z nejnižších vrstev, odkázání na východoslovenské technické stipendium. Tato podpora byla však z původních pěti set Kč snížena na 300 Kč měsíčně, takže počet slovenských techniků v Praze značně poklesl. Proto také se požaduje zřízení vysoké školy technické na Slovensku, poněvadž je zapotřebí zejména velkého počtu lesních a zemědělských inženýrů. Slováci sami se zatím ještě prou o to, má-li tato technika stát v Bratislavě, kde by se koncentrovalo všechno vysoké školství, či má-li být postavena v Košicích, aby se tím pozvedl slovenský východ. Pro slovenské poměry je charakteristické, že se jako námitka proti postavení techniky v Košicích uvádí, že by studenti ze západního Slovenska na východ do Košic nejezdili studovat. Jak chcete požadovat, aby si západní Češi se Slováky hned rozuměli, když i západní a východní Slováci mají docela rozdílný temperament a rozdílnou mentalitu. Ti pyšnější, ohnivější a temperamentnější Východoslováci jsou zkrátka jižním naturelem v našem státě.

Z šesti set slovenských studentů, žijících v Praze, najdeme jich asi sedmdesát v čisté slovenské koleji Štefánikově, asi šedesát jich žije v Letenské studentské kolonii, v Hradčanské studentské koleji, bývalé donucovací pracovně, ve Švehlově koleji jich je asi dvacet pět, v Koleji Akademického domu je asi dvacet Slováků z lépe situovaných středních vrstev. V Hlávkově koleji v Jenštejnské ulici je slovenských studentů ke dvaceti, v „Budči“ je přes třicet slovenských studentů. Po stránce ženského vysokoškolského studia není možno vůbec učiniti srovnání s českými zeměmi, poněvadž dívky chudších rodin se na studie skoro vůbec nedostanou.

Výhody moderně zařízené Masarykovy koleje jsou pro chudé studenty, přicházející ze Slovenska, velice problematické. Tato kolej, v níž se platí měsíčně za byt a stravu mezi 460 až 560 Kč, je dnes fakticky ústavem pro studenty z vrstev středních a zámožnějších. Správa této koleje se ostatně docela chudé studenty bojí přijímat, že by neplatili. Placení kolejného v téhle výši se ovšem dá těžko zaručit, povážíte-li, že podle statistiky, provedené mezi studenty Štefánikovy koleje, průměrný roční příjem jejich rodičů obnáší čtyři tisíce Kč. Jsou však v Praze i studenti ze Slovenska, jejichž rodiče vydělají měsíčně 200 Kč, to je slovy dvě stě korun československých. Je možno očekávat, že by z tohohle příjmu mohla rodina studentovi do Prahy ještě něco posílat? Je jasno, že při těchto neutěšených sociálních poměrech může žák studovat jenom tehdy, má-li stipendium. Celé dvě třetiny slovenských studentů jsou na stipendium úplně odkázány. Tato rozmanitá stipendia státní, technická, „Děrerovská“, Husova fondu, Radhoště a jiných ústavů klesají někde až na pouhé podpory 30 až 40 Kč měsíčně. Nejchudší studenti dostávají alespoň v Akademickém domě bezplatné obědy.

Postavení studentů činí nejistým ještě ta okolnost, že stipendia jsou vyplácena pozdě. Říjnové státní stipendium se studentům dostane do rukou někdy v březnu, ano stal se případ, že toto stipendium bylo jednou studentům vypláceno s půlročním zpožděním teprve v dubnu. Není známo, vydaly-li státní úřady současně i potřebné poučení, z čeho mají studenti do té doby, nežli se byrokratický aparát rozhoupá, žít. Není divu, že za těchto okolností se podmínky pro studium stále zhoršují a že slovenských studentů ubývá, ačkoliv by při slovenském populačním přírůstku jich mělo přibývat.

Pražské prostředí.

Zejména má pro stát význam slovenské studentstvo, odchovávané v Praze, v prostředí evropsky velkoměstském, v němž se mladý člověk může povznést nad úzce provinciální stanovisko a v němž zejména je možnost styků s českou kulturou. Vidíme, že slovenské studentstvo fakticky po kulturní stránce žije v Praze intenzivněji než v samotné Bratislavě a že i kulturní otázky slovenské zde mají větší ohlas a odtud že ve většině případů se dávají impulsy, určující ohlas různých otázek na Slovensku. Je zajímavé, že v Praze nevyrůstá jen (až do poslední doby poměrně slabá) ideová levice, nýbrž že z Prahy vycházejí i podněty slovensky autonomistické. Teprve v poslední době získává „levější chápání“ otázky slovenské i světových otázek politických mezi slovenskými studenty půdu.

Rozhodující vliv tu ovšem na smýšlení studentů mají studentské spolky, slovenské časopisy i vynikající jednotlivci, v Praze žijící. Z těchto spolků je nejstarší „Detvana“, jehož účelem je pěstování slovenské kultury, spolek sice tradiční, pro nové směry však prakticky mrtvý. Tento spolek byl nejvlivnější v minulosti, z něho vyšli skoro všichni představitelé skupiny „Hlasistů“, lidé, kteří dnes sedí kulturně i politicky na vůdčích místech slovenských. Ideově stojí tento spolek na půdě kulturní práce slovensky nacionalistické a autonomistické, v mnoha případech nabyly tu vrchu různé tendence luďácké, sympatie k Stříbrnému, snahy fašistické. Poměr k Čechům je velice chladný, za nejsympatičtější složku mezi Čechy jsou pokládáni „národně sjednocení“. Tato pravá orientace „Detvana“ byla ještě zdůrazněna, když levice provedla secesi a založila spolek vysokoškolských studentů „Iskra“, který má orientaci levicovou a studentstvo vesměs socialistické a komunistické. Počtem členů i svým vlivem však je tento spolek podnes ještě slabší. Kromě těchto dvou hlavních kulturních spolků existují ještě další dva založené na basi náboženské, oba však dokonale neagilní. Je to především „Považan“, orientovaný katolicky a luďácky, a spolek „Jánoškov kruh“, orientovaný evangelicky. Kulturně a ideově se slovenští studenti rozpadají přesně na pravici „Detvana“ a na levici „Iskry“ — střed mezi nimi neexistuje.

Z časopisů mají vliv na orientaci studentstva „Elán“, především se zabývající otázkami kulturními, z jehož okruhu uvádíme nacionálně konservativního Jána Smreka a Štefana Letze, a „Slovenské zvesti“, které rediguje komunisticky orientovaný Láčo Novomestský. V Praze žije i dr. Ludovít Ruman, ideový vůdce bratislavského časopisu „Politika“, a československy, socialisticky a „hlasisticky“ oriento-

vaný dr. Milan Pišút. Tyto osobnosti mají také vliv na smýšlení slovenské mládeže studující v Praze.

Odpor k „čechoslovakismu“.

Všimneme-li si slovenského studentstva žijícího v Praze, od něhož v těchto řádkách přímo čerpáme informace, vidíme jako nejtypičtější rys rozpolcení do dvou zcela protichůdných ideových táborů. Slovenští studenti, jak se nám tu ukazují, jsou buď integrální nacionalisté, nebo komunisté. Všechno je tu vyhrazeno buď do toho nebo onoho extrému. Zdá se, že tomuto mladému národu stejně jako každému mladému národu jinému může hovětí stanovisko jen extrémní. Moudrost středu se patrně nabývá teprve tam, kde jednotlivci nebo národy prochodily už své dětské střevíčky.

Socialistické strany mají před sebou veliký úkol vybudovati si na Slovensku své opravdu silné organizace mládeže. Když jsme se ptali slovenských studentů, v čem tkví důvody jejich nesympatie, kterou projevovali právě těmto stranám, odpověděl nám jeden stručně: jejich *čechoslovakismu*. Úkolem socialistických stran, úkolem státu bude propagovati státní myšlenku způsobem daleko výraznějším, daleko jasnějším, než činí dosud, kdy se v „čechoslovakismu“ u těchto mladých lidí následkem naprosto nedostatečného ujasnění vidí cosi kompromisně bezcharakterního, cosi, co je přímým protikladem slovenského vlastenectví. Jeden mladý člověk nám řekl ohnivě: „Buď jsem Slováky, nebo Čechoslováky, obojí není možné.“

Proč se stávají slovenští studenti autonomisty? „Z důvodů psychologických i z důvodů materiálních. Otázka autonomismu není totiž žádnou otázkou populární, je pouze otázkou, která vychází z řad inteligence a působí mezi inteligencí. Slovenská inteligence má k inteligenci české stanovisko konkurenční. Hlinka má úspěchy u inteligence proto, že otevřeně slibuje: vyházet Čechy a samé Slováky na jejich místa. Slovenský student má dojem, že musí bojovat proti Čechům o svou kariéru: má dojem, že státní úřady jsou plné Čechů, svobodná povolání lékařské a advokátské je prý v rukou židů a Maďarů; proti všem těm musí slovenský student prý bojovat. Uskutečnění jeho požadavků může mu zaručiti pouze program integrálně nacionální, autonomistický. Konečně jako druhý argument slovenského autonomismu je argument psychologický. Slovenský nacionalismus je odlišný od nacionalismu českého. Je plný mystiky. Češi ve styku se Slováky vystupují příliš sebevědomě, příliš bagatelisují toto nacionální citění, takže v slovenském inteligentu vzniká pocit inferiority, a to už na střední škole ve styku s českými profesory. To všechno vyvolává v něm odpor ke každému novému slovu, jež se podobá českému, odpor k české knize a konečně odpor k československé myšlence. Češi jsou v mnohém na tomto stavu sami vinni, neboť ti, kteří žijí na Slovensku se z valné části separují a je jich mnoho, kteří se za deset, patnáct let ještě nenaučili ani slovensky. Dr. E. Beneš získal si obrovské sympatie právě tím, že mluvil slovensky: bylo to nečekané a účinkovalo to ohromně.“

Proč jste komunistou?

Položili jsme slovenskému komunistickému studentu otázku, proč je komunistou, a po které stránce komunistická strana na Slovensku získává. „Komunisté mají dnes

na Slovensku úspěch," odpověděl, „protože uznali naléhavost kulturního a národního problému Slovenska“. Zejména v poslední době získávají komunisté nové a nové straníky mezi slovenskými studenty. Především je tento úspěch založen na tom, že mají pochopení jak pro národní potřeby Slovenska, tak i pro sociální. Komunisté tu získávají především na úkor strany lidové. Češi vedou boj a propagandu proti luďácké straně s neúspěchem, protože nechápou správně charakter jejich straníků. Vedení luďácké strany je sice v podstatě reakční, ale všichni straníci reakčními nejsou. Luďáci nachytali veliké masy na Slovensku tím, že využili veliké sociální nespokojenosti a že správně si povšimli nového chápání života na Slovensku po světové válce. To pochopili ze všech stran jedině komunisté. Socialistické strany české mají ke Slovensku poměr částečně indolentní, částečně nechápavý. Jedině komunisté pochopili revoluční charakter velké části členů lidové strany. Proto také komunisté měli na Slovensku nejlepší zeň mezi luďáckými voliči. Od luďáctví je na Slovensku přímá cesta ke komunismu, takže se tyto dvě strany neustále prolínají. Typickým příkladem jsou studenti z měšťanských vrstev, kteří začnou ohnivým autonomismem, během studia se naučí reálnějšímu chápání, vidí, že autonomisté nemají vůbec v úmyslu řešit slovenské věci a slovenské problémy a že jejich stanovisko k sociální otázce je vyhybavé — proto přecházejí přímo ke komunistům. V širokých vrstvách na Slovensku vůbec není možno naléztí přesnou hranici mezi příslušníky luďáků a příslušníky komunistů.“

„A jak je to se slovenským katolicismem?“

„To je opět jedna stránka Slovenska, kterou Češi a české politické strany nechápou. Vidí v příslušnicích Hlinkovy strany náboženské fanatiky a jakési středověké ortodoxní katolíky. A zatím slovenské náboženské cítění vypadá docela jinak. Hlinka nezískává své straníky na katolicismus, nýbrž na své sliby sociální. Otázka víry hraje u slovenského lidu daleko menší úlohu, než se Češi domnívají. Je pravda, že ještě mnoho míst a krajů na Slovensku žije ve středověké kultuře, že tu lid tvoří přímo středověkým způsobem, že tu existuje živé středověké umění. Vývoj šel však po válce již tak daleko, že nějaký ohnivý náboženský cit průměrného Slováka je dnes už jen výmyslem, to prostě neexistuje. Slováci nežijí nějakým hlubokým náboženským způsobem, jejich náboženství je spíše vnějškové. Čeští katolíci jsou v podstatě daleko náboženštější nežli slovenský lid, který má spíše rys jakéhosi volného pohanství. Je to patrné i z názorů na mravnost, které naprosto nejsou takové, jak to církve předpisuje. Z toho, jak se nespokojené a chudé vrstvy snadno dají získávat ke komunismu, je patrné, že jejich katolicismus je jen zcela povrchní. Tohle Češi většinou neví, kdo to velice dobře ví, je Hlinka: proto má Hlinka a vůdcové luďácké strany především obrovský strach před komunisty, poněvadž v jejich prospěch ztrácí velká procenta svých straníků. Komunisté velice dobře vystihli propagační metody Hlinkovy po stránce sociální a podchytili je. To však by měli Češi vítati, to je ku prospěchu československého státu.“

„Po které stránce?“

„Protože komunisté na Slovensku jsou obranou proti propagandě polské, jsou stejně proti Hitlerovi jako proti Horthymu. Československý stát ohrožuje na Slovensku nejvíce vliv polský a maďarský. Proto komu-

nisté pracují přímo ve prospěch československého státu. Je to zvláště jasné po stránce politiky zahraniční. Na tomto poli bylo třeba lid na Slovensku ještě vychovávat i od samých základů. Slovenský lid se nedostal ještě k chápání politických problémů s vyššího hlediska evropského, protože nebyly vyřešeny ještě základní problémy národní, nenašel si slovenský lid ještě příležitost, jak upravit poměr Slovenska k československému státu, jako k demokratickému státu, ležícímu právě na tomto místě Evropy a s tímto ideovým posláním. Na slovenské komunisty je spolehnutí, že budou bránit československou republiku proti každému nepříteli, poněvadž tím brání také sebe samotné. Dnes se na Slovensku již počíná cítit státně, to je ohromné plus. Po propagační stránce musíme na Slovensku odvrátit pozornost od přílišného zdůrazňování otázek národních a národnostní jednoty a je třeba akcentovati, jaký význam má spojení Čechů a Slováků v této státní jednotě.“

Proč jste autonomistou?

Položili jsme národně orientovanému slovenskému studentu otázku, v čem vidí hlavní doklad toho, že Češi nerozumí správně Slovákům. Překvapilo nás, že na tuto otázku se nám dostalo skoro souhlasné odpovědi i od socialisticky orientovaných Slováků.

„Každá politická strana na Slovensku musí býti národní, každá reforma se dá uskutečnití jedině přes nacionalismus, poněvadž k slovenskému lidu se nenajde cesta jinak než přes slovenštinu. Nejde jen o jazyk, jde vůbec o svéráznost slovenské kultury, které Češi nerozumějí. Historické země a Slovensko to jsou dnes ještě dva nesmírně rozdílné světy. Vy vůbec nedovedete chápat onen janošíkovský, revoltující, bojovný rys slovenské inteligence. Nespokojenost je nejzákladnější vlastností každého mladého slovenského člověka. Moderní chápání života a nové proudy po válce rozvrátily všechnu tu starou nacionalistickou idylu, na této nové a nezorané půdě počala pojednou po všech stranách klíčit myšlenkami a snahami, všechno tu kypí, vše, odporuje si, nemá žádné organizace. Čtete slovenské romány nebo slovenské básně a uvidíte, že všechny mají základní rys rozpolcenosti a nespokojenosti. V duši mladého slovenského člověka se odehrává strašný boj mezi tím, co podědil jako tradici a mezi tím docela novým světem, který na Slovensko vtrhl.“

„Vy Češi nechápete správně, že tahle slovenská tradice měla nesmírně blízko ke staré feudální kultuře, k onomu obdivu pro „gentry“, které bylo typickým znakem maďarského ducha a zanechalo hluboké vlivy. Hlinka, který sice propagačně využívá ve prospěch své strany oné moderní sociální nespokojenosti, je slovenské inteligenci nesmírně blízký právě reakční složkou svého programu, tou nevysslovenou blízkostí ke staré feudální kultuře. Každý z nás má kus této tradice v sobě, třebaže se proti ní brání a z rozporu této kulturní tradice minulosti a demokratické kultury moderní vzniká onen strašný rozpor v nitru každého Slováka, vzniká ona typická nespokojenost.“

„Vy Češi se díváte na Slovensko příliš chladně, příliš dogmaticky, příliš realisticky. Vy nerozumíte tomu, jaký každý z nás, ať je nacionalista nebo socialista má v sobě úžasný pocit. Vy nevíte, co to je, že náš život byl úplně ubitý a že teprve teď po deseti, po osmnácti

letech si uvědomujeme jasně svou lidskou důstojnost a svou kulturní odpovědnost. Teď otvíráme oči a cítíme, že jsme lidmi. Češi to bagatelisují, Češi v tom vidí romantismus, cítí se nad to povýšeni. Ale Slovenci se teprve teď nacionálně probudilo a teprve teď, a v příštích desetiletích se musí nacionálně vyžít, to je prostě vývojový stupeň, který se nedá přeskočit. Každý slovenský inteligent a zejména každý student se cítí s úžasem příslušníkem samostatného a nyní svobodného národa, cítí v sobě živelnou sílu, chce něco robit, a neví co. Nedivte se, že v tomhle citovém vzrušení každá i spravedlivá snaha Čechů bývá vykládána jako útisk. Nesmíme nám dnes poukazovat na Kolláry a Šafaříky, ti všichni muži minulosti jsou pro nás příliš chladní, příliš racionalističtí. Chápejte nás Slováci po této iracionální stránce. Vy jste realisté, my jsme opakem realismu. Kdybychom my Slováci měli mít úctu ke skutečnosti, musili bychom prostě si říci, že se vzdáváme, že nezrobíme nic. Kdybychom si vážili skutečnosti, přišli bychom o svůj optimismus. Chápejte nás po této stránce a nechte po této stránce Slovensko vyžít a nebude pro československou republiku slovenského problému. Tak cítí celá naše mladá generace, ať je kteréhokoliv politického směru, tak cítí studentstvo, ať už vyrůstá na Slovensku nebo zde mezi vámi v Praze.“

feuilleton

F. Peroutka:

Sborník k oslavám Máchovým

(Obsah jedné publikace.)

Naše surrealistická skupina vydala k máchovskému jubileu sborník s titulem „Ani labuť, ani Lúna . . .“ Nechceme popírat, že někteří autoři, na př. pp. Teige a Kalandra, dobře vystihli propast, která dělila osamělce Mácha od současné společnosti, a že přinesli leckterý nový a zajímavý příspěvek k osvětlení Máchovy posice v tehdejší životě. Je v jejich pojetí také více pravdy než v pojetí oficiálním. Nicméně legendu jednu, vytváří však sborník legendu novou a násilně natahuje Máchovu kůži na kopyto komunistické, surrealistické a psychoanalytické. Těmto partiím sborníku je věnován náš referát, který podáváme ve formě vyprávění obsahu.

Úvod.

Tento sborník chce být protestem proti oficiálním oslavám výročí „Máje“. Zmocňujeme se Máchova díla ve světle nových poznávacích metod pokrokově orientované sociologie a psychologie. Zmocňujeme se ho skutečně jako dobytého území a vypěšujeme nad ním svou černou vlajku. Čtenáři bude dáno dostatečně poznat, kam je naše pokrokově orientovaná psychologie orientována. Zatím pravím se vši rozhodností: ani labuť, ani Lúna, nýbrž něco jiného . . .

Nemůžeme nepřipomenouti slov, kterými definoval André Breton příslušnost nás surrealistů k romantickému rodokmenu: „Nesmí býti řečeno, že jsme neudělali vše, abychom zničili stupidní ilusi štěstí a dohody . . . Nemáme nic proti tomu, aby v nás viděli historický ocas romantismu — je to ocas opičích schopností . . . Sto let života je pro romantismus jen mládím, a co bylo mylně považováno za jeho heroickou dobu, může se ctí býti považováno jen za dětský křik bytosti, která začíná projevovat svá přání teprve našimi ústy a která chce nepopíratelně všechno zlo.“

V tom jsme všichni zajedno. Také kamarád dr. Adolf Hoffmeister chce nepopíratelně všechno zlo. Budete zde čísti o starých romanticích, jako byl Viktor Hugo. Pamatujte, že to byly děti proti nám, a že mužný věk romantismu teprve námi začíná. Nám se jedná o to, abychom odhalili zlo v Máchově poesii. Čtete, ale obáváme se — i doufáme — že se budete chvílemi děsit.

Vítězslav Nezval.

Revoluční romantik Karel Hynek Mácha.
(Od Karla Teigeho.)

S nestoudným povykem rozhlaholily se oficiální oslavy Karla Hynka Máchy. Všechny básně, v nichž se lidský duch projevil svobodou příliš nepřipustnou, stávají se v buržoasní kultuře předmětem odporůvých falsifikací (viz Lenin, Sebrané spisy, strana 967). Falsifikuje se to, co není možno popravít (viz Engels). Nebo se popravuje to, co není možno falsifikovat. Nebo se falsikuje to, co je možno popravít, a popravuje to, co je možno falsifikovat. Nebo se prostě popravuje. Svět je pln možností. Kdybychom nebyli složili slib mlčení, pokud se týká nejnovějších událostí v Sovětském svazu, mohli bychom zde vhodně ukázat na rozdíl mezi společností buržoasní a komunistickou. Avšak slib je slib.

Sade, Hölderlin, Nietzsche byli v buržoasní společnosti prostě zařazeni do blázince, Baudelaire byl konfiskován ve Francii, Majakovský v carském Rusku. Co se konfiskuje v sovětském Rusku, to, poněvadž jsme vášniví vyznavači svobody, avšak vázaní slibem, nespadá do rámce naší úvahy. (Viz usnesení III. internacionály a několik pokynů Gottwaldových.) V Československu jsou přísně konfiskovány „Zpěvy Maldororovy“, kdežto Zinověv a Kameněv byli v Moskvě popraveni pravděpodobně bez přísnosti. Dovedeme, že v Sovětském svazu vládné duchy svobody. (Viz některé výroky Stalinovy ze srpna 1936.)

„Utiskující třídy pronásledovaly vždycky velké revolucionáře, pokud byli na živu, vzpíraly se jejich myšlenkám s nejběsilejším vztěkem, s nejnemyslnější lží a pomluvou.“ Lenin: („Stát a revoluce“.) Nezdá se mi, že by tu Lenin byl chtěl předpovědětí osud Trockého, aniž se mi zdá, že slova o „nejnemyslnější lži a pomluvě“ bylo by možno vztahovati na úřední zjištění sovětské vlády, že Zinověv a Kameněv byli agenti německé tajné policie. Je nesmírně výhodno, jestliže člověk předem a jednou pro vždy se rozhodne, ve které zemi je pravá svoboda a ve které nikoliv. To mu uspoří trapné zkoumání mnohých detailů, a zachráni ho to před pokušením, aby si stejné zjevy v různých zemích vykládal stejně. Poněvadž prostě bude vědět, že něco se někde nemůže vyskytovat, nebude to tam ani hledat. Je třeba mítí pevné zásady netoliko pro jednání, nýbrž také pro poznávání.

V rámci odporného falsifikování, jemuž buržoasie podrobuje všechnu poesii, byl Mácha uveden do Slavína české literatury jako líbezný pěvec vlastenectví, jara a lásky . . . Je třeba říci, že Máchův odkaz patří jen komunistům a surrealistům. Před příchodem komunismu nebylo v české historii nic dobrého mimo tu a tam nějakého předchůdce surrealismu. Je sice pravda, že tu byly jakési snahy o národní samostatnost kolem roku 1848, ale o snahách těch i o národní samostatnosti oné pravil Bakunin, že byly bídné, a Marx a Engels se od něho v posuzování toho mnoho neliší. Těmito autoritami je otázka dostatečně objasněna, a není třeba se k ní vraceti ani na ni dále myslit. Jsouce vášnivými vyznavači svobody, nejsme tak zaslepeni, abychom nedovedli nahlédnout — je-li nám to řečeno muži, kteří požívají naší úcty — že speciální snahy o českou národní svobodu se neslušely.

Kolem r. 1848 vůbec panovaly v Rakousku temné poměry. Nebylo tu půdy, na níž byl mohl stát svobodný člověk, svobodný duch (Marx, Engels, Lenin, Stalin: „O Rakousku a české otázce“). Svobodné slovo bylo pokládáno za kacířství, osobnost byla zcela potlačena a pohlcena. Hospodářství bylo krajně zaostalé přes to, že v zemi byla dosti vysoká úroveň techniky; na výši doby byla jedině

armáda. Okna byla zazděna, svěží světový vzduch sem neměl přístup. Úzkostlivá censura opatrovala literaturu. Avšak historie pokračuje a nemilosrdně odklízí ztuchlou minulost. (Marx: „Teorie o nadhodnotě“.) Ani sto let neuplynulo ještě od té doby, a hle, v sovětském Rusku vznikla půda, na níž může státí svobodný člověk, svobodný duch. Protože Zinověv a Kameněv nebyli duchové svobodní, nepatřili na tuto půdu, nýbrž pod ni. Tam se také dostali. Zásada svobody jest v Rusku nyní tak přísně pěstována, že nejtěžším trestům jsou vystaveni ti, kdo podle názoru vlády mají v sobě příliš málo ducha svobody. Svobodné slovo není v sovětech pokládáno za kacírství, nýbrž je podporováno a přerušným způsobem honorováno. Podle posledních zpráv chystá se vysoký honorář pro Karla Radka. Osobnost zde není potlačena ani pohlcena, jak poznáme na osobnosti Stalinově, jejíž svoboda nabyla rozměrů zcela gigantických. Nepopíráme, že některých předmětů spotřeby je v Rusku dosud nedostatek a že se na ně musí stát ve frontách. Také svobody není dosud dosti a také na ni se musí státí ve frontách. Zatím se do dveří krámu, v němž se prodává svoboda, dostala jen markantní postava soudruha Stalina. Ale nelze pochybovat, že ostatní se tam dostanou v přiměřených vzdálenostech za ním. V sovětech není hospodářství krajně zaostalé přes to, že je tam dosti vysoká úroveň techniky, nýbrž asi z nějakého důvodu jiného. Staralo-li se Rakousko tolik o armádu, že ji postavilo na výši doby, Sovětský svaz tak nečiní. Okna v něm nejsou zazděna, svěží světový vzduch sem má volný přístup. Jako zvláštní prostředek k tomu cíli zvolila sovětská vláda zákaz dovozu cizích knih a časopisů a zákaz cestování pro všechny sovětské občany. Doma, vyložený z nezazděných oken, těší se z volného přístupu svěžího světového vzduchu. V Rakousku úzkostlivá censura opatrovala literaturu. Poněvadž i v tom zařístě za sto let nastal nějaký pokrok, lze vyvoditi logicky, že v Rusku censura buď neexistuje nebo už není úzkostlivá.

Romantičtí básníci, k nimž patřil Máchá jako k ním patříme my, vyznávali velkolepý sen o skutečné svobodě, který tak mocně promluvil v Hegelově filosofii dějin: „Člověk je svoboděn jako člověk, svoboda je jeho nejvlastnější přirozeností. Dějiny světové jsou pokrokem ve vědomí svobody.“ Téměř táž byla prý poslední slova Jiřího Zinověva, bývalého předsedy komunistické internacionály. Praví se o něm, že ho zář svobody tak oslepila, že ho musili vléci na jeho poslední cestu. Potom, obrácen k vykonavatelům svobody, kteří svobodné pušky namířili na svobodnou hrud, řekl: „Cítím, že svoboda je mou nejvlastnější přirozeností.“ A starý spolupracovník Leninův, Kameněv, který kráčel za ním, odpověděl prý: „Pokročil jsem podstatně ve vědomí svobody. Viz Hegel.“ Těmto slovům třeba přikládati obzvláštní důležitost, poněvadž to byla jeho slova poslední.

Avšak vraťme se k Máchovi, čili vraťme se k nám. Krajní křídlo romantismu, k němuž patřil Máchá, byl revoltní, revoluční, revolucionářský, revoltující romantismus (můj romantismus) a vedl od tak zv. praeromantismu k circumromantismu, propterromantismu a k postromantismu, odtud pak k dadaismu, postdadaismu, ke zvláštnímu dadaismu dvou měsíců roku 1924, odtud vedl k mnohé švandě, již jsme si dopřáli, a na konec zatím vede k surrealismu, jenž, poněvadž nic netrvá věčně, je něžnou předzvěstí post-surrealismu, jehož obrysy již vidíme se rýsovatí před sebou. Je pravděpodobno, že tím počet -ismů nebude ještě vyčerpán a že možná nám bude uloženo, býti ještě mnohým jiným. Avšak mohu předem říci s básníkem: kterým-koliv -istou mně bude usouzeno ještě býti, budu jím rád. Přeji si, aby na můj hrob byl dán prostý nápis: Největší konsument -ismů v zemi, v níž se narodil.

Na tomto revolučním křídle romantismu, na němž stál Máchá, vzplanul moderní lyrismus, tento těžko definovatelný živý plamen, který se stkví stále intenzivněji právě pro odpor, který mu klade soudobá společnost. Toto mohu říci z vlastní zkušenosti: čím větší odpor mně klade soudobá společnost, tím jsem lyričtější. Není-li to na mně vždy

vidět, souvisí to s tím, že tento živý plamen je nejen těžko definovatelný, nýbrž někdy i těžko postřehnutelný, jak hned vyložím. Svérázný tento lyrismus přestává totiž v určitém stadiu býti veršovanou a poetisovanou literaturou a proměňuje se v poesii, která opouští kategorii slovesného umění, v poesii, která se může posléze obejít beze slov, která se manifestuje i zvuky, vůněmi, barvami, pohyby, světlem a všemi projevy svobodného života, červenou vestou, jakou nosil Baudelaire, dlouhými vlasy, flámy a jinými projevy svobodného života. Mnoho jsem se v tomto ohledu naprojevoval, je dokonce možno, že jsem někdy i voněl. Opustil jsem se svým lyrismem poněkud kategorii slovesného umění, a pokud jsem se v této kategorii vůbec vyjadřoval, nebylo v tom mnoho lyrického. Není třeba se tím dáti zmásti, neboť už od praeromantismu opouští a rozbíjí poesie všechny tradiční formy umění, uplatňuje se v mimoslovesných formách a může se posléze uplatňovat i životem samotným, bez jakékoliv empiricky zjištělné realizace. Proto, chcete-li ve mně zjištěti básníka, nedívejte se na to, co jsem psal, nýbrž upřete svůj zrak na to, jak jsem žil. Přišla doba, kdy se v lídech nevyznáte: někdo sedí a zdánlivě nic nedělá, nic pro sobě nezanechá, a on zatím byl básník a lyrik bez jakékoliv viditelné zjištělné a empiricky dokazatelné realizace. Znáte člověka, na kterém to po celý život nebylo vidět, ale chyba lávky, právě on byl lyrik, jakému nebylo rovno. Chcete-li to poznati, musíte se pohroužití do způsobu, jakým žil.

To je právě onen sen lidské svobody a rovnosti, který sníme. V zájmu spravedlnosti musí býti zjednána rovnováha mezi lidmi, kteří měli talent vyjadřovat se v kategorii slovesného umění, a těmi, kteří takového talentu neměli. V budoucí společnosti pro oba ty druhy bude otevřena možnost býti nazván lyrikem. Baudelaire a Gautier pokládali celý svůj životní postoj za poetický element. Je pravda, že vedle toho také všelicos poetického napsali, ale možnost pokládati se za poetu bez jakékoliv empiricky zjištělné realizace nesmí býti nikomu vzata. V romantismu je moderní poesie už poesii „in aufgehobener Form“. In aufgehobener Form dosti jsem se nabánil, in nichtaufgehobener méně.

Výstřední kostymy, provokativní vystupování jsou nejen projevem opovržením k nenáviděné buržoasii, nýbrž i pokusem o žitě a hmatatelné poetické elementy, pokusem uvést poesii do každodenního života, při čemž nechme stranou, co je těžší, zda napsat báseň nebo obléci červenou vestu. Neobyčejný způsob života — na tom konec konců záleží.

Vyznáváme romantickou revoltu ve všech formách, které na sebe může vzíti odboj básnického člověka proti sociální soustavě, s celou její misantropií proti měšťáckému filantropismu, s celou její krutostí proti křesťanskému milosrdenství, s celou její nespoutanou neřestností proti vládnoucí morálce. V těchto ohledech má náš černý romantismus více přívrženců a souputovníků, než by se zdálo. Vzpomeňme v této souvislosti na dva černé romantiky, Mussoliniho a Hitlera, kteří svým životem i dílem stavěli vždy celou krutost proti křesťanskému milosrdenství, pozdravme i bez předsudků a bez stranickosti zlatou pražskou mládež, která vykonala skutečně průkopnickou práci na onom poli, kde celá nespoutaná neřestnost bojuje proti vládnoucí morálce. Černý romantik všude bratry má. Uznejme dokonce, že ona zlatá pražská mládež činem vykonala více úkolů, které jsou položeny nespoutané neřestnosti, než my, kteří jsme více jaksi jen teoretisovali. Ale když mnohdy i jídla nebylo, pozdravme aspoň sílu hladu.

Abychom se k Máchovi vrátili, od něhož nás ustavičně cosi odvádí: zjišťujeme, že Máchův „Máj“ je nevyvratně reálný, kdežto jeho soukromý deník je prudce poetický. Není tomu, jak by šosáci čekali, naopak. Opakujeme: „Máj“ je reálný, ale Máchův deník je prudce poetický. Je vůbec hlavní ideou tohoto sborníku klásti Máchův deník na prvé místo v jeho tvorbě a pokládati jej za hlavní jeho dílo básnické. Dostatečný důvod k tomu nám poskytuje podrobný výpis Máchova sexuálního života, který je v de-

níku obsažen. Není větší poesie nad sexuální narážky a symboly, a největší poesií vůbec je ta poesie nebo i nepoesie, která dráždí měšťáka. Proto přikládáme prudkou poetičnost už i pouhému výpočtu pohlavních faktů. Neboť pohlavní fakta prý měšťáka dráždí, jak je vidět z nepatrného odběru oplzlých pohlednic v této společenské třídě. Jiní kamarádi, jejichž poměr k psychoanalýze je důvěrnější, rozeberou podrobně sexuální skutečnosti Máchova deníku na dalších stránkách tohoto sborníku a dokáží, že ani labuť, ani Lúna, nýbrž něco třetího...

Nemohu zatajit, že leckteré Máchovy rysy lehce připomínají komsomola, a kdyby situace se už více vyjasnila, dovedl bych i říci, zda by se dnes Mácha hlásil spíše ke směru Stalinovu nebo Trockého. Mácha měl propastné zoufalství, kdežto pokrokáři mají jen boдрé naděje, v Máchovi byl mocný pesimismus proti jalovému optimismu kramářské prosperity. Chtěl bych však vidět, jak by tento mocný pesimismus roztál před nejalovým optimismem prosperity Pětiletky, chtěl bych zažít, jak toto propastné metafyzické zoufalství by bylo ukojeno v komunistické společnosti prostě jiným uspořádáním výrobních poměrů. Poněvadž jen pokrokáři mají boдрé naděje, kdežto komunisté boдрých nadějí nemají, je vyloučeno, že by očekávání, že uspořádání výrobních poměrů bude schopno ukojit také metafyzický hlad, mohlo patřit také mezi boдрé naděje. V komunismu, neklidný a zvědavý člověče, přestane tě bolet tvá nepokojná hlavička, přestaneš jí rýt mezi hvězdami, neboť nepochybně bude zřízen zvláštní obor pro ukojení metafyzických bolestí. Kdo tomu nevěří, je šosák. (Marx, Engels, částečně také Stalin.)

„Zklamánať láska má!“ Tak mohl pěti Mácha jen ve staré době. V komunistické společnosti nebude lásky, která by byla zklamána. (Viz Marx.) Tehdy všichni „budou dělati poesii“. Tehdy i já budu dělati poesii.

M á c h ů v k u l t.
(Od Bohuslava Brouka.)

V jubilejním roce Máchově trouzí se v novinách zprávy, kde Mácha všude cestoval, a to jen proto, aby malý český člověk vylezl ze svého zápci a dal utržit nějakou korunu místním hostinským. Ve skutečnosti je Máchovo jubileum jedině pro surrealistického a psychoanalytického českého člověka příležitostí, aby vylezl. Litoměřičtí podnikaví papírníci budou mít příležitost obohatit se prodejem pohlednic s Máchovým úmrtním domem, hrobem a pod. Věru by bylo Máchovo jubileum mnohem výstižněji oslaveno, kdyby při té příležitosti pražská firma Hydiko vydala jeden ze svých katalogů a seznamů ochranných i náhodných prostředků z oboru sexuální mechaniky. Člověk, hledě na to, přiblížil by se více Máchovu duchu než pohledem na šerík. Neboť ani labuť, ani Lúna...

Některí olysalí a impotentní duchové nemají nic kloudnějšího na práci než s fetišistickým zaujetím sbíratí kdejakou nejapnou zprávu a zmínku o Máchovi. Skoupili by každou židli, na níž seděl, hrabou se neúměrně ve starých papírech, aby sehnali doklad pro každou vteřinu básníkovy života, aby zjistili, kolikrát byl Mácha na tom či onom hradě nebo kolikrát hrál na té či oné ochotnické scéně. Jsou hrdí, podaří-li se jim zjistit, od koho si Mácha vypůjčil zlatku, pospíchají s takovými objevy do redakcí. Poněvadž vyhledávají takové hnidy z Máchova života, přecházíme je s útrpností a soucitem nad jejich idiotskými zájmy. Takto není možno přiblížit se k tajemství tvůrčího procesu básníkovy.

Jak naprosto jiná je metoda tohoto sborníku! Kdežto oni olysalí duchové s fetišistickým zaujetím sbírají kdejakou nejapnou zmínku o hmotném životě Máchově, metodou tohoto sborníku jest sbíratí kdejakou zmínku o pohlavním životě Máchově. Toto naše zaujetí však není fetišistické, a i kdyby snad bylo, co to dokazuje jiné, než že člověk si má správně vybírat své fetiše? I ve fetišismu je cesta správná a nesprávná. Olysalí duchové hrabou se neúměrně ve starých papírech, aby sehnali

doklad pro každou vteřinu básníkovy života, kdežto my se sice hrabeme ve starých papírech také, ale jen proto, abychom sehnali doklady o tom, kdy a jak básník pohlavně obcoval se svou milenkou. (Podrobně pojedná o těchto věcech kamarád Nezval.) Olysalí a impotentní duchové nedůstojně by skoupili každou židli, na níž Mácha seděl: jedině důstojné jest zjistit, kolikrát za den básník koitoval nebo snad i onanoval. Oni jsou hrdí na to, podaří-li se jim objevit, že si Mácha vypůjčil zlatku, kdežto my jsme hrdí jen tenkrát, podaří-li se nám zjistit, že Mácha přitlačil Lori ke zdi. Oč blíže vede naše metoda k pochopení tvůrčího básnického procesu!

Olysalí duchové se domnívají, že Mácha byl člověkem, který se v lásce nezmohl na nic jiného než na přivánění ke kytici bezu, jako snad oni. Zmohl se na víc, užasli byste, jak by ve skutečnosti musil vypadat jeho pomník. Ale tato zbabělá doba nám nedovolí takový pomník v Praze vybudovati. Olysalí duchové dále pečlivě sřeží, aby nevyšel na veřejnost intimní Máchův šifrovaný deník, v němž básník zanechal důkaz, že neměl pohlaví zarostlé mechem, jako snad oni.

Proč byl Mácha geniální? Já se omezím na důkaz, že neměl pohlaví zarostlé mechem, jako snad oni. Snad jsou také ještě i jiné důkazy jeho genialnosti, ale já na ně nepřišel. Je pravda, že pohlavní akt je mimo pro několik ubohých bytostí celkem jednou z nejčastějších věcí na tomto světě, a mohl by se nás snad někdo ptát, proč k vůli takové celkem běžné věci tropíme takový pokřik. Avšak my jsme pro slepici metodu v tomto oboru: hodně pokračujeme kdákat. Povzbuzuje to chuť do života... Je snad také pravda, že i mnohý šosák a keřas nemá pohlaví zarostlé mechem, ba jsou známky, že u mnohých znamenitě funguje. Čím se takový člověk liší od Máchy, to zjistiti přenechávám jiným. Možná, že „Máj“ je velká báseň, ale mně chybí prostředky, jak to dokázat. Mohu dokázat jen, že Mácha si psal velký deník a že neměl pohlaví zarostlé mechem, jako snad oni.

Chceme, aby každý slušný člověk vytkl si za povinnost oslaviti v letošním roce Máchovu památku předně tím způsobem, že pomůže odehnati roje cizopasníků od geniálního zjevu Máchova. Každý slušný člověk musí hlasitě křičet, že Mácha pohlavně obcoval se svou milenkou. Vy-dáváme tento sborník, neboť je nutno upozornit lidi, že ani básník není nadčlověkem, kterému by se snad mohlo podařit plně sublimovat pohlavní pud, jako snad jim. Je hlavním objevem tohoto sborníku, že Karel Hynek Mácha nebyl mrzák a že pohlavně žil, jako žije normální člověk. Toto zjištění je schopno revolučně otrást prohnílým společenským řádem, jako jsou snad oni.

(Dokončení.)

otázky a odpovědi

Odpověď bratru Horkému

Bratře Horký!

Rozhorlujete se ve „Frontě“ tentokrát nad tím, že jsem si podovolil označit nápis nad oponou Národního divadla „Národ sobě“ jako vyčichlý. Šermujete brkem velmi obratně, ale přesto Vám ukapují kaňky. Domníváte se, že mluvíte řečí onoho „Národa“, který z veliké uvědomělosti a z cílevědomé obětavosti postavil stánek umění. Zapomínáte však, že se od těch dob „Národ“ tak změnil, jako se změnili jeho zastánci. Nepochybují nikterak, že znáte dobře onu slavnou dobu našich dějin, která dala vznik Národnímu divadlu. Ale přesto bych Vám doporučil, abyste si dobře prostudoval a prohlédl tehdejší tiskovou kampaň, kterou vedli nepřátelé „Národa“ proti stavbě Národního divadla. Shledal byste, kdybyste byl skutečně onen vlastenec, za kterého se tak honosně

vydáváte, že styl Vašeho psaní proti dnešnímu Národu, t. j. proti pracujícímu lidu se nápadně kryje s psaním tehdejších c. k. vlastenců proti Národu, bojujícímu o svá práva. Abychom si tedy dobře rozuměli a nehádali se (nerad diskutuji „o ničem“, čemuž Vy ráčíte věnovat celé temperamentní stránky), tedy ujasněme si termíny: Národ před 28. říjnem 1918, Národ, který bojoval o svá práva s puškou i s tužkou v ruce, rovná se dnes v devatenáctém roce naší samostatnosti Národu — pracujícímu lidu, který dobojovává předpřevratový boj svým bojem za demokratická práva pracujícího člověka. Proti tomuto boji staví se několik zaostalců, kteří nám ještě zbyli z minulého panství a kteří vytyčují proti nejčistšímu boji československého lidu svůj prapor „kulturhitlerismu“.

Nápis „Národ sobě“ zůstal jako památka nad oponou Národního divadla, jako dokument proti Vám a podobným, milý Horký temperamente, a vyčichlost jeho zaviňujete pouze Vy, kteří máte plná ústa Národa proti Národní Věci, t. j. proti každému pokrokovému hnutí československého lidu.

Vaše útoky proti Národnímu divadlu mne zajímají pouze potud, pokud jde o členstvo tohoto divadla. Umělci Národního divadla, ať jde již o operu nebo o činohru, nemohou přirozeně čekat, až Vy jim dáte dramaturgický recept, jak zdramatisovat Goebbelse nebo generála Franca. A já pro svou osobu opakuji znovu, že umělci Národního divadla stojí mezi nejlepšími umělci tohoto státu a každé osočení jich s Vaší strany je jen naprosté neporozumění jejich úkolu.

O svých osobních věcech, o Vašich narážkách na mou uměleckou kvalitu, stejně tak o „skvělých finančních podmínkách“ a jiných věcech, jichž se chytáte, nediskutuji, jenom snad tehdy, kdybyste si přál, bratře Horký, srovnat: kolik vynáší mně má kulturní práce a můj názor a kolik vynáší Vám a podobným z Vašich řad Vaše práce „pro blaho vlasti“, jak říkáte. Dále bych Vám radil, abyste si laskavě vyhledal ve slovníčku cizích slov termín epigon a zařídil se podle toho ve svém žurnalistickém projevu. Potom bych se na Vás vůbec nehoršil, kdybyste jako „vlastenec“ dostatečně znal Erbena, Máchu a Havlíčka, neboť byste mně a zároveň také jim nepředhazoval bolševismus. Ve Vašich roztomilých ústech zní slovo bolševismus v tomto případě jako útok proti československé národní tradici, které mám tu čest sloužit. Budete-li podobné útoky stupňovat, může se Vám snadno stát, že se stanete velezrádce.

Házet bolševismem a nadávkami je nevhodné spisovatelova pera. Neodůvodněně špinit československé divadelní hnutí není činností vlasteneckou. Hledáte-li ruměnc . . . pak jej můžete najít na tváři každého Čecha nad úkolem „kulturhitlerovského“ nadhaněče, který jste tak ochotně, pane redaktore Karle Horký, na sebe vzal. Přestaňte urážet památku revolučních Čechů svými falešnými meditacemi nad Národem. Vraťte své pero tam, kde Vám kdysi dělalo čest. Nechte koketování s frázemi z Norimberka a přečtěte si dobře spisovatele Karla Horkého, který by byl před převratem bratra Horkého dovedl pádně umlčet.

V úctě

E. F. Burian.

P. S.

Protože se můj dopis, vážený příznivče Horký, pro nedostatek místa v Přítomnosti o týden opozdil, rád bych po přelouskání dalšího článku v řetězu Vašich „kulturních úvah“ v 50. čísle „Fronty“ („Otrávené umění“) připsal malou doušku.

Ó, jak smutný jste, náš Jeremiáši, nad zříceninami svého idealistického snu o umění. „Jak všechno by to mohlo být jiné a krásné, kdyby umění mohlo žít jen výhradně sobě!“

„Když my ze starší generace“, hrajete své žalmy, „kteří ještě pamatujeme Mošnu, si představíme, že u svého piva a syrečku ve výčepu na Karlovo náměstí by byl býval někdy ohrožen terorem politiky!“ Na to člověk opravdu nemusí být ani příliš starý, aby si to mohl představit. Mošna, jako Vojan, jako Kvapilová a jiní byli právě tak ohroženi rakušáckými reakcionáři jako jsou dnešní herci ohroženi reakcionáři hitlerovskými. Vy si tu dobu musíte jistě velmi dobře pamatovat, a když ne, přečtěte si to ze svých spisů. Byla to doba, kdy čeští vlastenci v Praze na Příkopě, nebo v Brně na České demonstrovali se zatáty pěstmi a s holemi v rukou proti buršákům, kteří tehdy ještě nenosili bílé punčochy a kloboučky jako dnešní henleinovci. Byla to doba, kdy Národní divadlo každým představením demonstrovalo za právo kulturního Čecha, prostě byla to doba „nepolitická“, jak nám chcete, milý apoštol, namluvit. Že ve Vás dnes najdu dostatečně chápajícího redaktora své svízelné situace státně oceněného režiséra, to jsem ovšem nečekal a nemohu se zdržet, abych necítoval Vaše slovo na adresu těch pisálků, kteří z Vašich řad psali útoky na moji státní cenu. Cituji doslova, jak uvidíte:

„Dnes dostat nějakou uměleckou cenu je tolik, jako jet okročmo na vyzábě krávě středem veřejného trhu. Za mizerných pár tisíc, jimiž jednou nebo dvakrát v životě je odměněno vaše umělecké životní dílo, za několik posledních drobtů, spadlých se stolu nějaké ohromné politické hostiny, má každý fici z posledního večerníku právo se o vás otřít. Ještě nemáte cenu v kapse — a už vám ji veřejnými debatami tak zhnusují, že je velikého lidského sebezapření nebo veliké bída potřebí k tomu, abyste ji nakonec přijali. Dostanete to vyplaceno v krásných, nových, jako vyžehlených bankovkách, ale ponížují vás více než zamaštěný niklák, který na ulici dostane zebřák.“

Ještě jednou v úctě

Váš E. F. Burian.

dopisy

Právo a případ Kelsenův

V Praze, dne 7. listopadu.

Vážený pane redaktore,

pan dr. W. L. dobře ukázal v článku „Právo a případ Kelsenův“ ve 44. čísle Přítomnosti, kterých trestních činů by se dopustil každý obyčejný smrtelník, choval-li by se vůči svým bližním tak, jak se bohužel zase jednou chovali páni posluchači německé právnické fakulty pražské. Dovolte mi, prosím, abych k úplné informaci čtenářů Vašeho listu přispěl dodatkem k onomu článku.

Pan dr. W. L. praví: „Jestliže kterýkoliv občan československý, tedy i student, mimo posvátnou půdu almae matris, někoho zbije . . . spáchal tím zločin . . .“ Čtenář by snadno mohl být sveden k úsudku, že se tedy nedopustí trestného činu student, který si k zákrokům, ve zmíněném článku názorně popsaným, opatrně zvolí posvátnou půdu akademickou. To by ovšem byl hrubý omyl — naprosto tomu není tak.

Článek I. uvozovacího zákona k platnému dosud trestnímu zákonu (č. 117/1852 ř. z.) stanoví, že počínaje dnem 1. září 1852 má vejít v moc . . . tento zákon trestní . . . jakožto jediný předpis o trestání činů v něm naznačených, vyjímaje toliko zvláštní zákony trestní, dané pro vojsko. To znamená (vzhledem k tomu, že ani trestní řád ani nějaký jiný předpis nevyjímá vysokoškolské studenty a jejich činy z jurisdikce řádných trestních soudů), že i činy, spáchané akademickým občanem na akademické půdě, nutno posuzovati, stíhati a trestati výlučně podle ustanovení trestního zákona a trestního řádu. Neplatí pro ně žádná výjimka; jejich akademické občanství může být — podle mého názoru — při či-

nech toho druhu, o němž šlo v případech Kelsenově, jen a jen přitěžující okolností. Proč, je na bílé dni.

Nelze tu poukazovati na nějaké zvyklosti, jež by snad — jako pozůstatek někdejšího universitního soudnictví — vyjímaly akademické občany z pravomoci řádných soudů; neboť již obecný zákoník občanský z roku 1811 stanoví v § 7, že ke zvyklostem (k právu obyčejovému) možno přihlídnouti toliko tehdy, odvolává-li se na ně výslovně některý zákon. Tato zásada platí, jak se obyčejně uznává, nejen pro obor soukromého práva občanského, nýbrž pro všechny obory právní vůbec.

Potvrzení názoru, že i činy akademických občanů, spáchané na akademické půdě, podléhají obecnému trestnímu zákonu, nalézáme ostatně i ve zvláštních předpisech, pouze pro university platných. Mám na mysli disciplinární řád universitní, vydaný výnosem ministerstva kultu a vyučování ze dne 13. X. 1849, č. 7215, vyhlášeným v říšském zákoníku z téhož roku pod č. 416, jehož § 3 výslovně stanoví, že „co do občanských poměrů a občanských činů trestních (dodávám: na rozdíl od disciplinárních činů) podléháji studující obecným zákonům a úřadům; pokud jde o jejich chování akademické, jsou kromě toho podrobeni ještě zvláštním nařízením a disciplinárním předpisům akademickým a akademickým úřadům.“ Pravda, je to norma úctyhodně stará, nicméně však dosud platná; ba co více, je to norma i úctyhodně dobrá. Stačí si přečísti na př. § 1, v němž se praví: „Akademické úřady jsou povinny platně hájiti svobodu akademického vyučování a života, jak toho vyžaduje účel universit, jímž je v první řadě přestěnění pravé vědy a vychování pravého charakteru, ale zároveň rozhodně zabraňovati zneužívání této svobody, jež by účelu tomu bylo na újmu.“

Akademické úřady jsou povinny... Čteme-li všechny ty zprávy o bojácném a mírnoučkém postupu akademických úřadů proti výtržníkům (toto slovo ovšem nevystihuje plně právní kvalifikaci chlapíků, o němž jde), nemůžeme nabýti přesvědčení, že akademické úřady německé university pražské, t. j. rektor, akademický senát a děkan, splnily svou úřední povinnost. Necht' nám nikdo nepoukazuje pohodlnicky na to, že akademické úřady nemají výkonných orgánů. Nemají jich; pedel samozřejmě nestačí. Ale má je stát; a profesor právnické fakulty demokratické republiky měl — aby splnil svou úřední povinnost — bez váhání i obětovat středověký (a domnělý) přežitek universitní samosprávy, aby zajistil uplatnění zákonného práva, jež studující práv tak hrubě porušovali. Měl tedy zavolat policii? Ano, měl zavolat policii. Řeknete snad: Ale ta akademická půda — tam přece policie nesmí?

A to je druhý omyl. Už rakouské ministerstvo vnitra vyslovilo výnosem ze dne 31. III. 1904, č. 2201, vydaným v dohodě s ministerstvem kultu a vyučování, že „v tuzemsku není předpisu, podle něhož by se jevil nepřipustným vstup orgánů veřejné bezpečnosti do universitních prostor za účelem před-

sevzetí policejních úředních úkonů“. Dodalo sice, že „se však na základě universitním kolegiím dříve přiznaného akademického soudnictví až do nynějška zachovala zvyklost, že v prostorách universitních, na tak zvané akademické půdě, jsou policejní funkce k zachování klidu a pořádku vykonávány akademickými orgány samými“. K tomuto dodatku stačí poukázati, co jsem již výše řekl o poměru zákonného, psaného práva k zvyklostem. Ve skutečnosti také policie vstupuje na akademickou půdu, je-li o to akad. úřady požádána; nečiní-li tak z vlastního podnětu, je to akt kurtoasie vůči universitě, nikoliv uznání nějakých právních výsad, jež neexistují. Nelze se ovšem ubrániti dojmů, že tato kurtoasie naprosto není na místě, jde-li o více, než pouhé zachování pořádku, porušovaného „polizeiwidrig“ chováním; jde-li totiž nesporně o delikty podle zákona trestního a podle zákona proti útisku a na ochranu svobody ve shromážděních. Zde — zdá se prostému občanovi — měl i někdo jiný než akademické úřady určitou úřední povinnost; s tím, že tentokráte jí ještě nebylo učiněno zadost, se bude moci občánek smířiti teprve tehdy, až se dočte, že státní zástupce podal žalobu na studenty-provinilce, jejichž účastenství na věci snad přece jen akademické úřady zjistí, až se pánům studentům zlíbí laskavě přerušiti dovolenou, na niž se prozatím odebrali... sotva proto, aby horlivým studiem teoretickým upevnili v sobě určité právní pojmy a představy, když je byli „praktickým cvičením“ před tím tak vydatně pochroumali. Nezakročí-li státní moc takto alespoň dodatečně, represivně, bude zle, velmi zle; neboť bez tohoto názorného poučení bude náš německý právník dorost bez výhrady zůstaven zcela jiným ideologiím než ideologii spravedlnosti a práva. S jakou škodou pro stát, je rovněž na bílé dni.

Váš oddaný

j. a. k.

Sdělení autorovo

Vážený pane redaktore,

v článku pana Dr. O. Rádra „Kocourkovští učitelé“ je milá vzpomínka na verše Jana J. Laichtera. Ale — i při samozřejmém ohledu k jejímu humornému pozadí — je uvedena tak, že skreslením pravdy dělá ze mne až příliš neschopného veršovníka. Je dobré vyjadřovati se přesněji. Nikoli: „(Praha) je v kvilivé recitaci líčena verši z jedné Laichtrovy básně“, nýbrž: „- - líčena parodovaným motivem z L-ových veršů“. V mé básni takových, ani obdobných veršů není a určitý motiv týká se Berlína slovy:

„Unter den Linden“ je partitura o pěti liniích.
Vždy sama smaže co napsala a svých
bývalých písní nevzpomíná.

Doufám ve Váš smysl pro dbalost pravdy i v humoru. Jistě neodepřete v Přítomnosti místo této malé, věcné opravě.

Buďte zdrav!

Váš

Jan J. Laichter

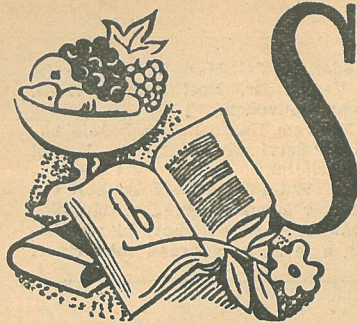
Šťěstí potkává lidi v životě, v obchodě i povolání - nejvíce však štěstí potkalo hráče třídní loterie. Přes 1.300.000.000 Kč bylo jim státní pokladnou beze srážky vyplaceno

2

DIPLOMAT

náš nový dopisní papír distinguovaných kruhů vyhovuje nejpřísnějším nárokům vyhraněného vkusu a hodí se znamenitě pro písemný styk s nejmávanějšími osobnostmi. Je to bělostný klasičtý krásný papír s jemným nelesklým povrchem, obálky jsou opatřeny vložkou z šedého hedvábného papíru (aby byly neprůsvitné). Na skladě jsou čtyři velikosti a zašleme k výběru ochotně vzorky na požádání.

KAREL KELLNER, PRAHA, Václavské náměstí 61 - Dlouhá třída 17

Svět knih

Roč. 6. Číslo

KULTURNÍ ZPRAVODAJ

46

BALADA O JEDINÉ PROSBĚ*

*Ne nadávejte na netěsk.
Můj nejmilejší květ je rmen.
Probouzel ve mně zvláštní stesk,
když voníval mi do oken.
Má půvab oněch prostých žen,
jež nemilují z pýchy,
a sladkost jejich prostých jmen.
Mateňko, odpusť mi mé hříchy!*

*Jsou ženy, které mají lesk
jak noc, když obrací se v den.
Plášt, plný všelijakých přezk,
je jejich nevroucnejší sen.
Oč krásnější je prostý len
tvé modře pruhované cíchy,
jež nemá volánků a pěn.
Mateňko, odpusť mi mé hříchy!*

*Nepřítel básně pro potlesk.
Jsem hrubý, sukovitý kmen,
jež štokrát porachotil blesk
a jenž je z toho nemocen.
Věřte mi, věřte, nejsem ten,
kdo potácí se v dešti s víchy.
Živote, což jsem unaven?
Mateňko, odpusť mi mé hříchy!*

Poslání:

*Přýč, stíny potících se stěn,
přiznaky mozku, krve, míchy!
Přeji si jen jedno, jedno jen:
Mateňko, odpusť mi mé hříchy!*

* Dvacátáosmá balada věčného studenta Roberta Davida z právě vyšlé sbírky anonymního básníka.

NOVÉ KNIHY

52 hořkých balad věčného studenta Roberta Davida. — Josef Bojislav Pichl: Vlastenecké vzpomínky. Knižní obálky V. H. Brunnera. Anonymní autor sbírky „52 hořkých balad věčného studenta Roberta Davida“ je nepochybně někdo. Neříkáme to proto, že bychom snad v prvé chvíli podlehlí kouzlu anonymity básníka, který své hořké balady píše perem věčného studenta Roberta Davida, a který je v nich do slova a do písmene dítětem své rozvrácené doby a „obětí století“. Nepodléháme kouzlu anonymity již proto, že za básníka mluví v první řadě jeho verš nebo básnický obraz. Ty jediné jsou svědecktím jeho síly, osobitosti a vidění. „Mé příjmení je chudoba, jsem chromá sestra nádhery. / Má znetvořená podoba / zplodila všechny přístěry.“ „...Má role byla velmi těžká. / Kdo z vás by se jí zhostil líp? / Má přednosti i vady dneška... / Jsem míň než člověk, víc než ty.“ — Nuže autor těchto veršů je nepochybně básník a jeho 52 hořkých balad je toho dokladem nad jiné přesvědčivě.

Miloš Jiránek o umění

Mám rád umění ne pro illusi, kterou nás šálí, ne proto, že dovede zalhat bídu, v níž žijeme, a okrášlit ji modrým nebo růžovým sklem, ale za to, že v nás obnovuje pocit spravedlnosti, za to, že svou nadzemskou krásou drží rovnováhu naší nízkosti. I největší umělci jsou ovšem zase jen lidé, ale ze své hlubší poctivosti věřím pevně, platí za své poklesky a za svou bídu tak velkolepě, až z přebytku připadne dost i na nás, a umožňují nám, abychom svým chápáním spolupracovali na díle krásy a vykopovali se svojí pokorou.

(Z knihy Miloš Jiránek: Literární dílo)

jičím. V sevřeném koncinném tvaru villonovské balady a pod praporem velkého mistra tohoto útvaru básnického Františka Villona a se znakem jeho tuláctví i bouřliváctví na čele, vyzpíval tu věčný student Robert David všecko hořké poznání dítěte své doby, sociální pokofení, zmatek, nejistotu, bídu i úzkost dnešního člověka. A tak čteme v těchto baladách silného účinnu sociálního, noty hořké i osobité, lidsky vroucí i básnický posvěcené o otupělosti lidského srdce, o chudobě i naději, o oběti i lidské bezmocnosti, zkrátka a dobře o všem, čím toto století přelomu útočí na zrak i srdce básníka a co jej nutí, aby statečně vykřikl k svědomí lidstva, vyslovil zároveň svůj žal i rouhání, své zoufalství i stesk. A tak je básník 52 hořkých balad zároveň hravý i vážný, ironický i moudrý, zoufalý i veselý, cynický i tesklivý, rouhačský i pokorný, a stejně tak i jeho verš hospodárný ve výrazu a názorný v obraze. Vskutku, sbírka překvapující, pozvedající nejdokladnější skutečnost dneška do světla naléhavosti nejpronikavější. Kniha stojí 20.— Kč.

J. B. Pichl, autor „Vlasteneckých vzpomínek“, jež vycházejí jako nový svazek Knižnovy literárních vzpomínek a korespondence Paměti, je výrazný zjev doby před a pobřežnové. Současník Máchův, Jungmannův, Tylův, Klicperův, Hanky a mnoha jiných postav této vzrušující doby plné událostí a také jejich portretista, je zapomenutý literát a buditel J. B. Pichl, dnešní naší veřejnosti skoro neznámý. Autor „Společenského zpěvníku“ a „Společenského krasořečníku českého“, působil jako lékař v Pardubicích a na venkovských městech, jako student i mladý literát pak velmi dobře poznal Prahu a její život, a tak ve svých vzpomínkách vykřikl autenticky ovzduší celé té doby, již byl pamětníkem. Ožívá zde tak literární, politický, národní a společenský život doby předbřežnové, a to

nejen jeho celkový ráz, ale i jeho nejvýraznější zjevy literátů, politiků, buditelů, jejichž lidské portrety kreslí tak šťastně. Ale vedle těch, které jsme jmenovali, ožívají zde i zapomenutí pracovníci na poli naší literární i národní tradice. J. B. Pichl je vyprávěč svérázný i znamenitý, nadaný darem trefné charakteristiky, jak svědčí nejen jeho portrety, ale i krásné vylíčení prvních pražských balů a besed i některé překvapující detaily, které nám říká na př. o Máchovi, Tylovi, Klicperovi, Hankovi, Jungmannovi atd. A tak jeho kniha, vydaná pečlivou redakcí prof. M. Hýska, který je zároveň autorem literárně historických poznámek, představuje v pravdě nejdůležitější pramen poznání doby předbřežnové a po jejím dočtení litujeme toho, že J. Bojislav Pichl své vzpomínky předbřežnové psal jen do roku 1848. Ale i tak je to kniha zajímavá a důležitá, jakých nemáme v literatuře mnoho. —

Letos by se dožil 50 let významný český umělec, jehož tvoření zasáhlo do všech oborů výtvarnických, malíř a grafik V. H. Brunner, který před osmi lety předčasně zemřel. V. H. Brunner nebyl jen velký umělec jako malíř. S ním odešel i nezapomenutelný tvůrce mnoha knižních obálek a knižních výzdob, jimiž se zapsal nezapomenutelně do srdcí milovníků krásné české knihy. K uctění památky výtvarníka, z jehož rukou vyšly některé svazky Knih Dobrých Autorů, a pak krásné svazky „Zlatokvětů“ a vůbec užitek knihy nakladatelství Borového, vydává Státní grafická škola jako soukromý tisk výbor nejlepších jeho knižních obálek z let 1916 až 1926, k nimž přidala i několik reprodukcí originálů jeho kreseb. Autorem úvodní stati je Dr. Jarmil Krecar, úprava knihy a výbor prací je dílem Ladislava Sutnara. Knižka, která jistě potěší milovníky krásných a dokonale vypravených tisků, i všechny ty, kdož nezapomínají V. H. Brunnera, stojí Kč 45.—.

J. B. Pichl:

V. K. KLICPERA A HRA V BULKU*

S Klicperou jsem se seznal, osobně navštívil jej v Hradci Králové, nabež k večeru v jeho oblíbené hospůdce „tunelu“ chvíli s ním jsem strávil. Byla to obzvláštní krčma, pravý tunel, s tou neobyčejnou výminkou, že tam kouřit se nesmělo. Paní hospodská prý řádného kouře nesnese, pošepal mi ctičný Klicpera, když dle obyčeje svého dýmku jsem vytáhl a ke kouření upravovati začal. Podivil jsem se opravdu té velké delikátnosti starých pánů k vážené paní hostinské a lituji podnes, že jsem její vzácnou osobku neseznal, ježto dříve ještě, než se objevila, právě pro ten zákaz svá sítko opět jsem sebral a z „tunelu“ zdvořile se poroučel. Za to ale později několikrát a lépe jsem s Klicperou v podolských lázních se pobavil. Tam trávil on po mnoho let větší část svých školních prázdnin používaje jich dílem k svému zotavení, dílem k pokojné práci literární. Vápený Podol jest nepatrná vesnička nedaleko Chrudimi na někdejší panství heřmánoměstecském v skalnaté roklí zastrčená a koupel tamější, ač nikoliv úpravou a elegancí nevynikají, bývají pro svou čerstvou zdravou vodu od celého okolí letního času dosti čteně navštěvovány. Zvláště v neděli a ve svátek sjíždí a schází se tu hosté rozliční, jedni pro zábavu, jiní za příčinou méně ušlechtilou. Jmenovitě byl Podol v ten čas shromaždištěm všech hráčů a karbaníků okolních, a tu bylo vskutku veliké opatrnosti zapotřebí, abys do drápů šelem těch neupadl. Bývalo často dosti smutných věcí slyšati. Tak ku př. můj přítel Č., sládek z okolí, byv tu od takových lotrů ke hře sveden a o celé jmění své obrán, ze zoufalství na cestě k domovu se zastřelil.

Dne všedního byl ale Podol pravím tichým ústraním venkovským. Veškerá lázeňská společnost zasedávala po obligátní koupeli a procházce o hodině polední k obědu, po kterém v menší partii u postranních stolků se družila. Klicpera měl tu svou zvláštní partii bulkovou. Byla bulka od dávnych let nejoblíbenější hrou jeho a on v ní skutečným mistrem. Kdož nezná také pravidla bulková od něho sepsaná a tiskem vydaná, která posud každému bulkaři tak jsou vážená a závažná! I já jsem byl zde té hry s ním několikrát účasten a právě tenkrát dohodli jsme se spolu o některé opravy a doplnky, s kterými jsem já později Klicperova pravidla o bulce ve svém „Krasořečníku“ znovu vydal.

* Z právě vyšlého nového svazku „Pamětí“, který vyšel pod názvem „Vlastenecké vzpomínky“

NOVÁ VYDÁNÍ.

HENRY WILLIAMSON: NE-SMRTELNÝ LOSOS, II. vydání.
KAREL KUBATA: POLITICKÁ HISTORIE LIHU, II. vydání.

Kouzelné románové epos o životě chlupatého lososa Salara, evokující zároveň celý ten přepestrý a rozmanitý život v moři, řekách a vodách i na jejich březích, vychází již v druhém vydání jako doklad toho, že noví a noví čtenáři si žádají této kouzelné, dějově strhující a ušlechtilé knihy básníka přírody.

„Politická historie lihu“, která vzbudila velkou pozornost už tehdy, když vycházela v Přítomnosti, a pak i ve své knižní podobě u příležitosti prvního vydání, má stále větší a větší okruh čtenářů. A to patrně nejen pro závažná sdělení, která se týkala politické korupce v jednom hospodářském odvětví našeho života, ale i pro skvělost svého podání.

STUDENTSKÝ ČASOPIS č. 3.
Nové číslo Studentského časopisu je zahájeno statí „Co soudíte o tendenci“ od Vlad. Vančury, článkem J. B. Kozáka „Vědomí rodu“ a pokračováním studie „Básnické dílo Březinovo“, počtené I. cenou při II. celostátní středoškolské soutěži literárně-estetické. Mimo studentských veršů, plných mládí, odvahy i stesku, a prózy, je stále nejzajímavější ta příloha „Z došlých dopisů“, pestrá a bohatá, která je opravdu autentickým zrcadlem středoškolského života, plánů i snů, úzkosti i naděje, odvahy i zmatku dnešního středoškolačka, hledajícího hodnoty skutečně životodárné. Divadlo, literatura, film, výtvarnictví, politika, diskuse o tendenci, tradici, o formě, všechno tu nalézáte v kostce projevu mladicky nadšeného, upřímného a bojovného. Číslo, jež má na obálce dokonalou reprodukci Rabasovy „Pálené země“ a uvnitř obvyklou přílohu „Středoškolský sport“, je opravdu velmi pestré a bohaté.

BAŤOVY LITERÁRNÍ A ŽURNALISTICKÉ CENY.

I.

Na paměť životního díla I. presidenta republiky, Tomáše G. Masaryka, věnují částku Kč 50.000, aby byly uděleny v den 7. března 1938 ceny za nejlepší literární výtvoř v jazyce českém nebo slovenském.

Mohou býti odměněna díla, která vyjdou tiskem do konce roku 1937, nebo díla, jejichž rukopisy budou předloženy porotě nejpozději do 31. prosince 1937. Forma a téma prací nejsou nijak vázány.

Porota má však zvláště přihlížeti k takovým výtvořům, které vyjadřují myšlenku, jímž je prodchnuto dílo Masarykovo, klad k životu a k rozkvětu, víru v pravdu a v práci.

Všechna autorská a vydavatelská práva autorů zůstanou nedotčena. Práce, jež nevyšly tiskem, bude přijímati, strojem psané, Studijní ústav ve Zlíně, který je odevzdá porotě.

O členství v porotě bude požádáno pět spisovatelů, kteří budou zvoleni z těch, jimž v posledních letech byla udělena státní cena.

Práce v porotě bude honorována. Ceny jsou čtyři: Kč 20.000, Kč 15.000, Kč 10.000 a Kč 5.000.

Bližší podmínky budou uveřejněny po dohodě s porotou.

II.

K uctění památky Tomáše Bati věnují ročně po dobu tří let částku Kč 50.000 jako odměnu za nejlepší články, statě a úvahy,

kteří vyjdou v československých novinách, revuích, časopisech populárních i odborných, v kterémkoli jazyce v Československu obvyklém.

Pověřují Studijní ústav ve Zlíně, aby si opatřil vhodné spolupracovníky a aby sledoval všechny pozoruhodné časopisecké články; jejich dostatečný výběr předloží Studijní ústav sedmičlenné porotě, složené jak ze spisovatelů a žurnalistů, tak i z osob z různých povolání.

Porota má hodnotiti jak ideu a nápad, tak i aktuálnost a zpracování. Je přípustný každý názor světoový, filosofický, náboženský, mravní, politický i vědecký; vyloučeny jsou články jen agitační a polemické.

Rozdělení cen bude uveřejněno vždy v den státního svátku.

Odměněné články budou se svolením autora i vydavatele otisknuty v každoročním souboru „Československý výběr“.

Cen je třicet: 1 cena Kč 10.000, 2 ceny po Kč 5.000, 2 ceny po Kč 4.000, 2 ceny po Kč 3.000, 9 cen po Kč 1.000 a 14 cen po Kč 500.

Bližší podrobnosti budou uveřejněny po dohodě s porotou o vánocích 1937. J. A. Baťa.

TUŽKA NA OBSLUHU JEDNOU RUKOU? Což není každá tužka pro jednu ruku? Ano, piše přece jen v jedné ruce, je-li však tuha upsána, nutno ořezati dřevěný obal anebo u plnicích tužek posunouti tuhu vpřed: k tomu jest všeobecně zapotřebí obou rukou.

Tužka „MEPHISTO“-Selfactor na obsluhu jednou rukou, továrny na tužky KOH-I-NOOR L. & C. Hardtmuth, obstará však tuto práci bez pomoci levé ruky: jediné stisknutí knoflíku a tuha se posune vpřed.

150 LÉKAŘŮ KONFERUJE VE ZLÍNĚ O LIDSKÝCH TYPECH.

Nynější lékařství se vrací ke studiu lidské osobnosti jako individuality. Svěrázně tělesné i duševní vlastnosti každého jedince v dobách zdraví i nemoci nazývá nynější věda jedním slovem „konstituce“. Podle konstituce, určující životní cenu člověka, dělí se lidstvo na několik hlavních typů se mnoha typy přechodními. Prohloubení znalostí lidské konstituce má velký význam nejen pro lékařství, nýbrž i pro vychovatelství, pro tělesnou výchovu a pod. — První přehlídka dosavadní práce čs. pracovníků v tomto oboru konala se ve dnech 14. a 15. listopadu ve Zlíně. Zlín byl zvolen za místo jejich sjezdu proto, že tu jsou už značné praktické zkušenosti z tohoto oboru. Zlínští lékaři zařadili totiž studium lidské konstituce jako nezbytnou součást do pracovního a preventivního lékařství, prováděného v rámci zdravotní matricy zaměstnanců Baťových závodů. Tato matrika má nyní přesné záznamy o 34.400 lidech. V cyklu přednášek, věnovaných výlučně jen otázkám konstituce, sdělí i zlínští lékaři svoje zkušenosti s ostatními účastníky sjezdu, jichž bude na 150. — Podnět ku pořádání sjezdu, prvního tohoto druhu v republice, dal profesor pražské univerzity dr. S. Mentl, průkopník konstitučního výzkumu v Československu.

KNIHY REDAKCI DOŠLÉ.

František Götz: Muž bez vlasti. Román. 288 stran. Cena Kč 30.—. Vydal Václav Petr, Praha. Titulní postavou románu je český emigrant, který po prohrané vzpouře v prosinci 1920 po patnáct let blou-

dí po evropských státech a je soustavně vypovídán ze všech zemí, až se konečně vrátí do Čech. Ideovým jádrem románu je přerod komunistického revolucionáře ve vroucího českého člověka.

KAREL ČAPEK: AUS EINER TASCHEN IN DIE ANDERE. I. díl s 15 obrázky Vlastimila Rady. Přeložili Vincý Schwarz a Julius

Mader. Vydal Mars-Verlag, Praha a Verlag Dr. Rolf Passer, Wien. Cena neuvedena.

Místrem Kampanem zahajuje nakladatelství Kvasnička a Hampel beletristický soubor Zikmunda Wintra. Celý soubor vyjde v osmi krásně výtiskových svazcích s hlubotiskovými přílohami, a je na ně vypsána subskripce.

ŽIVNOSTENSKÁ BANKA.

ZALOŽENA ROKU 1868.

Akiový kapitál ... Kč 240,000.000.—

Reservní fondy ... Kč 350,350.000.—

23 FILIÁLEK.

2 EXPOSITURY.

2 PLATEBNY.

Centrála:

V PRAZE, NA PŘÍKOPĚ 30.

Provádí veškeré obchody

bankovní doma i v cizině.

To je to právě

Ultrafialové a infračervené paprsky léčebného slunce Perihel otužují tělo a zvyšují jeho odolnost proti onemocnění. Nejlepší dobrozdání a posudky odborných lékařů. Pět minut ozařování Perihel - a o několik hodin později je Vaše pleť svěží a osmahlá, jako po vydatné sluneční lázni.

Cena Kč 1250.— i výhodné splátky.

perihel

Vyžádejte si prospekt, dobrozdání a adresu nejbližšího dodavatele od fy

TELLUX, spol. s r. o., Praha II., Nekázanka 3, Telefon 201-25. 56447

